

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 6 AUGUSTUS 1947

No. 1578

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.

Abonnementsprijs van het blad, franco per post in Nederland f 26* per jaar. Overzeese gebiedsdelen en buitenland f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar. Losse nummers 75 cents.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Tel. 69300, toestel 6).

INHOUD: Blz.

De artikelen van deze week	623
Uit buitenlandse bron	623
De noodzaak van een onmiddellijke drastische invoerbepierking door Dr H. W. J. A. Vredegoor	624
Experimenten in verband met de Belgische prijzenpolitiek door V. van Rompuy	626
Het „Midyear Economic Report” van President Truman door A. Pfeijfer	629
Amerika's scheepvaartpolitiek door C. Vermey	631
Engeland's energieproblemen door H. J. Groenevelt ..	632
Boekbespreking:	
Dr J. F. Haccoü, De Indische exportproducten	634
Aantekening:	
Kapitaalsheffingen in Nederland, België en Luxemburg ..	635
Internationale notities:	
De dollarcrisis in Amerikaanse ogen	635
Een voor- en na-oorlogs budget van de Verenigde Staten vergeleken	636
Geld- en kapitaalmarkt	635
Statistieken:	
Bankstaten	637
Stand van 's Rijks kas	638
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	638
Specificatie der emissies in Juli 1947	638
Havenbeweging	639
Goud in- en uitvoer der Verenigde Staten	639

DEZER DAGEN

hebben Australië en India brand geklepperd; zij achtten het nodig het politionele optreden op Java en Sumatra als bedreiging van de vrede voor te leggen aan de Veilig-

heidsraad. Deze, waarschijnlijk dankbaar eigenlijk met een binnenbrandje te doen te hebben, reageerde ijlings op het luiden van de alarmklok. Een resolutie, zonder baserende verwijzing naar het Handvest, werd aangenomen, waarin aan beide partijen werd verzocht tot vredelievende middelen terug te keren. Het Britse aanbod van goede diensten werd intussen gehandhaafd, onder stopzetting van militaire aanvoer naar Indië. Een nader Amerikaans aanbod tot bemiddeling werd prompt door Nederland aanvaard, het bevel tot stilstand aan de troepen gegeven. Het is alles in de sfeer van Hieronymus van Alphen's: „'k Ontzie hem zonder bang te vreezen”. Ook de Republiek gaf order het vuren te staken.

Zo keert veel in Indonesië, behalve de troepen, tot zijn uitgangspunt terug. Zo ook de Commissie-Generaal, die, bijna commentaarloos, thuiskwam. Een houding, aanbevelenswaardig voor vele dier buitenlandse bladen, waarvan de commentaar dikwijls het hartige oud-Hollandse spreekwoord naar de lippen doet komen: „Wat weet een boer van saffraan, een koebeest van gekookt eten?”

Niet op elke melding reageert de Veiligheidsraad zo voortvarend. Het Amerikaanse voorstel tot een bewakingscommissie voor een erkende brandhaard, de Balkan, is gestuit. De Balkan zal wel op zichzelf passen, aldus ook ongeveer de voormannen van Bulgarije en Joegoslavië ter gelegenheid van het juist tussen hun landen gesloten vriendschapsverdrag. En over dit alles waakt Rusland als een klokken. „Soviet News” van 29 Juli bijv. bevat een verklaring van de Hongaarse minister van Handel, dat hij „on an entirely equal footing” heeft kunnen onderhandelen, en van de Albaanse premier, die Stalin verschillende malen mocht ontmoeten, en dankt „for this generous help”.

Zelfs vredesklokken zijn momenteel niet zuiver van toon. Over het Italiaanse vredesverdrag zijn Rusland en de Verenigde Staten het oneens over het moment van ratificatie; over het Japanse zelfs reeds over de uit te nodigen luiiders.

Er zijn ook nog economische problemen. Wat betreft die van Groot-Brittannië hoort men de klok thans zeer luide; Woensdag zal premier Attlee meedelen, waar de klepel hangt. In de Verenigde Staten weet men het voor zichzelf reeds. De tendens tot prijsverlaging is door de arbeidsovereenkomst in de steenkolenmijnen en de daarop aankondigde verhoging der staal Prijzen uitgeluid. Om de inflatie te bestrijden devalueerde Italië de lire opnieuw met 56 pCt.

Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens. Minister Neher gaf in alle eerlijkheid te kennen, dat dit voorlopig voor duizenden Nederlanders niet zou gelden. Tevens hing hij aan de grote klok, dat niet toegelaten bedrijvigheid hierop niet zonder invloed was geweest. Het wetsontwerp tot doelmatiger verdeling van woonruimte is aanvaard. Meer gezinnen om een huiselijke haard; verlies aan gezelligheid, maar noodzakelijke erkenning, dat voor Nederland economisch de klok is teruggezet.

Vacatures

HET BUREAU VOOR ORGANISATIE en EFFICIENCY
van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedsel-
voorziening vraagt voor tijdelijke onderzoeken, de
medewerking van ervaren

Organisatie- en efficiency deskundigen

In aanmerking komen (bedrijfs)economen,
accountants of tot/met inrichtingsleer
gevorderde adjuncten, bij voorkeur zij, die
belangstelling voor of kennis van de Land-
bouw hebben. Gegadigden moeten in staat
zijn, onder leiding van het Bureau doch
naar zelfstandig oordeel, taakinventarisaties
en organisatie-onderzoeken te ver-
richten bij administratieve en technische
afdelingen en diensten van het ministerie.
Zij zullen niet in ambtelijk verband wor-
den opgenomen, doch hun zal, op aan-
trekkelijke voorwaarden, een jaarcontract
worden aangeboden.

Ter assistentie van bedoelde deskundigen
kunnen enige adjuncten op arbeidsover-
eenkomst worden aangesteld.

Brieven met volledige inlichtingen i.z. leeftijd, opleiding
en ervaring onder motto „deskundige” resp. „adjunct”
aan het Hoofd van genoemd Bureau, Oostduinlaan 2,
's-Gravenhage. Persoonlijke aanmeldingen uitsluitend
na oproep.

Stichting met doelstelling van nationaal be-
lang zoekt voor spoedige indiensttreding

Enkele Inspecteurs

voor organisatorische werkzaamheden in de bui-
tendienst. Tegenover tijdelijke aard der werk-
zaamheden (ca. 5 à 6 maanden) staat winnen
van waardevolle ervaring op acquisitie-organi-
satorisch gebied, contact met belangrijke bedrij-
ven en functionarissen. Honorering nader overeen
te komen.

Vereisten: leeftijd ca. 30 jaar, hoog niveau
van algemene ontwikkeling, representativiteit,
energie en tact, in het bezit van een rijbewijs,
politiek onverdacht. Aanbeveling: ervaring op
commercieel en/of propaganda-gebied. Waarde-
volle mogelijkheid voor krachten die zich willen
voorbereiden op leidende commerciële functie;
ook voor bedrijven, die tijdelijk een employé
kunnen afstaan.

Brieven met volledige inlichtingen omtrent
personalia, ontwikkeling, ervaring, salaris-eisen
e.d. met goedgelijkende foto aan no. E.S.B. 981,
bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is,
kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van
dezelfde week worden opgenomen.

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM · ROTTERDAM · 'S-GRAVENHAGE
DELFT · SCHIEDAM · VLAARDINGEN

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT · BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van
toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom
koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Dr H. W. J. A. Vredegoor, De noodzaak van een onmiddellijke drastische invoerbepanking.

Uitgaande van de veronderstelling, dat de door Marshall in het vooruitzicht gestelde hulp pas per 1 Juli 1948 beschikbaar zal komen en dat de lopende dollarcredieten in de komende herfst zullen zijn uitgeput, staat West-Europa voor de noodzaak, de invoer te beperken.

Voor Nederland geldt, dat door een onmiddellijke scherpe invoerbepanking (incl. vordering van Amerikaanse effecten) kan worden voorkomen, dat het productieproces ernstig stagneert. Dit ten koste van een tijdelijke verlaging van de levensstandaard en op voorwaarde, dat Marshall's plan uiteindelijk een feit wordt.

V. van Rompuy, Experimenten in verband met de Belgische prijzenpolitiek.

Een overzicht van de prijspolitiek in België sinds de bevrijding. Grondthema: ondanks de geldzuivering bleven de prijzen hoog, als gevolg van tekortschieten van het aanbod en gebrekkige discipline van producenten en consumenten. Vandaar de actie der vakverenigingen tot loonsverhoging. In Mei 1946 volgde de psychologische actie van Minister Van Acker: blokkering der lonen en prijsverlaging met 10 pCt. Het verwekken van een baisse-psychose was eveneens het doel van analoge maatregelen van Minister Liebaert in Februari jl.; succes bleef uit.

Thans is aan de orde het vrijheidsexperiment Duveiusart: vrijlating van vraag en aanbod, met enkel vaststelling van normale prijzen. Belangrijk is het feit, dat de Regeringssubsidies zijn afgeschaft en vervangen door toelagen aan de economisch zwakkeren.

A. Pfeifer, Het „Midyear Economic Report” van President Truman.

Het interessantste deel van het rapport, dat de President op 21 Juli jl. aan het Congres uitbracht, is het „Economic Budget”. Schr. geeft hiervan een overzicht en bespreekt de belangrijkste componenten: consumenten, bedrijfsleven, buitenland en Overheid.

Met betrekking tot het „foreign aid program” wordt opgemerkt, dat volgens het rapport steun van het Amerikaanse productiepeil bepaald niet één van de doeleinden van het Marshall-plan is: het doel is „to restore a vigorous, stable and peaceful world economy”.

C. Vermey, Amerika's scheepvaartpolitiek.

De Amerikaanse Regering heeft een wetsontwerp ingediend, dat beoogt, zowel Duitsland als Japan de beschikking te geven over 75 Liberty-schepen met een totaal draagvermogen van 780.000 tons. Er is hiertegen reeds een zekere oppositie uit Amerikaanse rederskringen. Men vreest, dat dit de eerste stap zal zijn naar reconstructie van de Duitse en Japanse handelsvloot — krachtens Potsdam verboden — welke in het verleden een deel van de agressieve politiek van beide landen vormde. Tevens is men beducht voor toekomstige concurrentie.

H. J. Groenevelt, Engeland's energieproblemen.

In het verleden hebben de Engelse mijnheers nagelaten, tijdig tot modernisering en mechanisatie over te gaan. Thans, nu de mijnen zijn genationaliseerd, worden de aanbevelingen, van het „Reid-report” gevolgd: mechanisatie, combinatie van mijnen, boren van nieuwe schachten, enz., Invoering van de 5-daagse werkweek heeft echter vele behaalde voordelen weer teniet gedaan.

Per 1 October a.s. zal worden overgegaan tot invoering van variërende arbeidstijden in verschillende bedrijfstakken, om de beschikbare hoeveelheid stroom meer gelijkmatig te benutten.

UIT BUITENLANDSE BRON.

Spoorkaartjes op afbetaling zijn in de Verenigde Staten door de „Texas and Pacific Railway Company” sinds korte tijd met het oog op de stimulering van het reizigersvervoer beschikbaar gesteld. Andere maatschappijen volgen, en te beginnen met 1 September a.s. zullen reizigers bij een „ticket office” een aanvraag kunnen indienen voor een reiscrediet, dat groot genoeg is om de kosten te dekken van de spoorkaartjes, hoteluitgaven en reiskleding alsmede sportbenodigdheden. De rente bedraagt, volgens „Time” van 28 Juli jl., 4 à 7 pCt. De financiering geschiedt door banken, daartoe door de spoorwegmaatschappijen benaderd, aangezien deze zelf geen geld mogen uitlenen.

Buffervorraden van graan zullen door de Regering van de Verenigde Staten worden aangelegd in verband met de te verwachten grootste graanoogsten in de geschiedenis van het land, t.w. 1.435 miljoen bushels tarwe en 3.000 miljoen bushels maïs. Naar de „New York Herald Tribune” van 4 Aug. jl. verneemt, ligt het in de bedoeling circa 400 à 500 miljoen bushels graan op te kopen, waardoor vermoedelijk het prijsniveau in de toekomst omlaag kan gaan, hetgeen van belang is voor de voedselvoorziening van Europa.

De Engelse import in het 1e halfjaar van 1947 bedraagt naar volume 80 pCt van die van 1938, de export 100 pCt. Dit betekent een verbetering vergeleken met 1938. Toch staat Groot-Brittannië er nu slechter voor dan vroeger. De oorzaak daarvan is, aldus Lord Brand in een redevoering van 24 Juli jl. in het Hogerhuis, die de aandacht trok, dat de onzichtbare export is afgenomen met £ 100 miljoen en de uitgaven van de Regering zijn toegenomen met £ 175 miljoen. Verder is het prijsniveau van de importgoederen relatief sterker gestegen dan van de exportgoederen, t.w. sinds Juli 1946 resp. 17,1 pCt en 14,2 pCt („The Times” van 2 Aug. jl.) Het resultaat van dat alles is een te verwachten tekort op de betalingsbalans van £ 450 miljoen, indien de export 140 pCt van 1938, en £ 600 à £ 700 miljoen, indien de export dit jaar gelijk zou zijn aan die van 1938.

Ter stimulering van de bouwnijverheid in Engeland is besloten, zo meldt „The Economist” van 2 Aug. jl., om het minimum loon met 3 d. per uur te verhogen en voorts een bonus toe te kennen bij harder werken, waardoor het loonniveau met 20 pCt kan stijgen. Herziening van het minimumloon zal £ 35 miljoen per jaar meer kosten, de financiële gevolgen van het toekennen van bonussen zijn niet bekend. Men acht deze offers de moeite waard, indien meer en sneller kan worden gebouwd.

Franse economische moeilijkheden bestaan o.a., volgens „L' Economie” van 31 Juli jl., in de noodzaak om in 1948 de beschikking te hebben over \$ 1 milliard. Zonder lening komt Frankrijk er niet, want volgens de analyse van Paul Reynaud importeert het land uit de Verenigde Staten 10 maal meer dan het exporteert. Frankrijk exporteert minder naar de Verenigde Staten dan België, waarvan de bevolking 5 maal zo klein is, minder dan Zwitserland, dat naar bevolking $\frac{1}{10}$ bedraagt van Frankrijk. Oorzaak: het hoge prijsniveau in Frankrijk.

De Poolse import zal in hoofdzaak, aldus de „Neue Zürcher Zeitung” van 31 Juli jl., worden gefinancierd met de opbrengst van de export van steenkolen. Polen is het enige land in Europa, dat steenkolen in belangrijke hoeveelheden exporteert. Er wordt voor 1947 een uitvoer geprojecteerd van 20 à 22 miljoen ton kolen, die circa 200 à 220 miljoen dollars opbrengen. De totale Poolse export schat men op \$ 300 miljoen, de totale Poolse import eveneens op \$ 300 miljoen.

DE NOODZAAK VAN EEN ONMIDDELLIJKE DRASTISCHE INVOERBEPERKING.

Komt het Marshall-plan te laat?

In een vorig artikel¹⁾ heeft schrijver deze er op gewezen, dat bij een ophouden van de Amerikaanse credietstroom in West-Europa een ernstige economische, sociale en politieke chaos dreigt, omdat de dan onvermijdelijke drastische vermindering van de invoer tot een ernstige stagnering van de wederopbouw en een sterke vergroting van de spanning tussen lonen en prijzen zal leiden. Dit gevaar enerzijds en het slechts moeizaam op gang komen der particuliere credietverlening (al of niet via de Wereldbank) anderzijds lagen ten grondslag aan de bekende voorstellen van Marshall tot verstrekking van overheidscredieten aan het buitenland. In verband met de snelle uitputting van de dollarreserves verwachtte men oorspronkelijk algemeen, dat in de herfst een speciale zitting van het Congres zou worden bijeengeroepen om deze voorstellen te bespreken aan de hand van het in Parijs met grote spoed op te stellen plan van importbehoeften.

Uit latere berichten blijkt nu echter, dat deze kwestie eerst aan de orde zal worden gesteld in de normale zitting van het Congres, die in Januari begint. Aangezien in deze zitting nog verschillende andere belangrijke onderwerpen zullen worden behandeld en de debatten in het Congres in de regel zeer uitvoerig plegen te zijn, zal het niet eerder dan lente of vroege zomer 1948 zijn, eer de door Marshall voorgestelde hulp eventueel een feit wordt. Bij het bepalen van haar deviezenpolitiek dienen de met dollarschaarste kampende regeringen dan ook niet vóór 1 Juli 1948 op deze hulp te rekenen. Het verdere betoog zal op het beschikbaar komen van deze hulp per 1 Juli 1948 worden gebaseerd.

Tegenover deze ongunstige ontwikkeling staat het verheugende feit, dat nu eindelijk de eerste emissie van de Wereldbank op de Amerikaanse kapitaalmarkt heeft plaatsgevonden en een volledig succes is geworden. Hoe belangrijk echter het betrokken bedrag van \$ 250 miljoen in vergelijking met de Nederlandse dollarbehoeften ook moge schijnen, het kan niet veel meer dan een druppel op een gloeiende plaat worden genoemd, indien men het stelt tegenover de wereldbehoefte aan dollars, die kan worden gemeten aan het exportsaldo der Verenigde Staten, hetwelk momenteel ongeveer een milliard dollar per maand bedraagt. Men zal er dan ook niet op mogen rekenen, dat de Wereldbank in staat zal zijn vóór 1 Juli 1948 méér dan voor twee maanden de dollarbehoeften van de wereld in de huidige omvang te dekken. Men bedenke hierbij ook, dat de bank bij haar beroep op de Amerikaanse kapitaalmarkt erg voorzichtig te werk dient te gaan, daar de mislukking van één emissie de verdere aantrekking van geldmiddelen voorlopig zeer moeilijk zal maken.

De consequenties van het aanstaande dollartekort voor West-Europa.

Wat betekent dit nu voor de betrokken West-Europese landen? Algemeen wordt aangenomen, dat de lopende dollarcredieten gedurende de herfst uitgeput zullen geraken. Ook al houdt men rekening met nog beschikbaar komende leningen van de Wereldbank, dan dient de periode vóór de verwezenlijking van het plan-Marshall, waarin West-Europa zich zonder dollarcredieten zal bevinden, wel op zes maanden te worden geschat. Hoe moet deze periode nu worden overbrugd?

In de eerste plaats zal hiervoor de goudvoorraad moeten worden aangesproken, waarover de circulatiebanken nog beschikken. Deze is echter in de door de oorlog geteisterde landen ten hoogste slechts voldoende om het bestaande negatieve saldo van de handelsbalans gedurende enige

maanden te dekken. Daarnaast beschikken landen als Nederland en Frankrijk nog over belangrijke bedragen aan Amerikaanse effecten, welke zouden kunnen worden gevorderd. Deze vordering zal echter, vooral in Frankrijk met zijn gebrekkige registratie, op grote weerstanden stuiten. Bovendien lijkt het praktisch zeer moeilijk om in de korte termijn, waarom het hier gaat, méér dan een deel er van in Amerika te liquideren.

Hoewel het uiteraard, in verband met de beperktheid der bekend zijnde gegevens en de talloze onzekerheden in de situatie, zeer moeilijk is tot een exact oordeel te komen, rechtvaardigt bovenstaande globale analyse de conclusie, dat zelfs bij een zo volledig mogelijk gebruik maken van de reserves aan goud en Amerikaans effectenbezit de dollarnood in de komende twaalf maanden tot een inkrimping van de invoer uit Amerika zal nopen. Dit laatste kan ook voor Engeland worden verwacht, waar het dollarbezit weliswaar waarschijnlijk eerst in de eerste maanden van het volgende jaar uitgeput zal zijn, maar welk land daarentegen slechts in relatief beperkte mate over andere reserves beschikt.

Daarbij rijst de vraag, of het aanbevelenswaard is zijn reserves aan goud en Amerikaanse effecten goeddeels op te offeren om de invoer op het huidige peil te kunnen handhaven. Dat is het m.i. stellig niet. Een dergelijke intoring van de laatste reserves dient in het algemeen slechts in het uiterste geval te geschieden. In dit verband is het van belang op te merken, dat er in Amerika de laatste tijd naar aanleiding van het initiatief van Marshall een toenemende wrevel tegen de economische situatie en de economische politiek in Europa te constateren valt. Zo geven de lage arbeidsproductiviteit in Europa en maatregelen als de verkorting van de werkweek in vele bedrijfstakken in Engeland aanleiding tot de vraag, of men zich in Amerika moet bekrimpen om via credieten die Europeanen in staat te stellen „hun luie leventje voort te zetten”. Ook de het particulier initiatief verlamdende bureaucratie ontmoet veel critiek, waarbij men dan over het hoofd ziet, dat — zoals in mijn vorig artikel reeds is opgemerkt — deze bureaucratie in belangrijke mate het onvermijdelijk gevolg is van de bestaande schaarste, die zonder Amerikaanse credieten nog lange tijd zal blijven voortbestaan.

In ieder geval staat het geenszins vast, dat het Congres Marshall's voorstellen tot grootscheepse hulpverlening aan Europa zal goedkeuren. De betreffende regeringen dienen er rekening mede te houden, dat dit in het komende voorjaar *niet* zal geschieden. In dat geval zou het bezit aan reserves aan goud en andere waardevolle steun vormen om de dan onvermijdelijke ontwikkeling in West-Europa zoveel mogelijk te beperken: In dit verband zij er ook nog op gewezen, dat er in Amerika stemmen opgaan om de hulp aan Europa niet vóóraf voor een bepaald aantal jaren vast te leggen, zoals het de bedoeling van Marshall schijnt te zijn, maar deze elk jaar of zelfs elk halfjaar opnieuw door het Congres te doen vaststellen. Ook in dit geval is het beschikken over reserves voor het zoveel mogelijk opvangen van schokken bij een eventuele weigering tot verdere credietverlening zeer gewenst.

De wenselijkheid in West-Europa de toch reeds vrij beperkte hoeveelheid goud en vorderingen op Amerika zoveel mogelijk in tact te houden, maakt het noodzakelijk de invoer uit de Verenigde Staten onmiddellijk drastisch te verlagen. Een dergelijke verlaging stuit echter ongetwijfeld op ernstige bezwaren. Het is nu eenmaal zo, dat het overgrote deel van de invoer uit Amerika direct of indirect (via de betekenis van de levensstandaard voor de arbeidsproductiviteit) van groot gewicht voor de wederopbouw is. Toch valt uiteraard ook bij die in zijn geheel essentiële invoer een schaal van afnemende belangrijkheid te construeren. Het is de taak van de betrokken regeringen de import van de minst belangrijke goederen op korte termijn drastisch te beperken, om niet in de

¹⁾ „De voorstellen van Marshall”, in „E.-S.B.” van 16 Juli 1947, blz. 565.

toekomst genoodzaakt te zijn de beperking tot de zeer essentiële importen uit te breiden en het overgrote deel van de nog aanwezige reserves aan goud en vorderingen op Amerika aan te spreken.

De deviezenpositie van Nederland.

De in het voorafgaande bereikte conclusie kan van gelding worden geacht voor alle West-Europese landen, die in oorlog zijn geweest. Voor de een zal de situatie wat minder ongunstig zijn dan voor de ander, maar alle verkeren zij in het bovengeschetste parket. In de tweede helft van dit artikel zal de positie van Nederland onder de loupe worden genomen. Hierbij zullen wij ons moeten baseren op grove ramingen. Daar bovendien de toekomst nog vele onzekerheden in zich verbergt, kan de hierna volgende analyse slechts ten doel hebben een aanduiding te geven van de ernst onzer moeilijkheden alsmede van de richting, waarin naar een oplossing ervan dient te worden gezocht.

Begonnen dient te worden met de beantwoording van de vraag, hoe groot het ongedekte deficit op onze handelsbalans zal zijn vóór 1 Juli 1948, de datum waarop hiervoor is aangenomen, dat de credieten van Marshall beschikbaar zullen komen. In de deviezennota van de minister van Financiën van Mei jl. wordt het deficit op de handelsbalans voor 1947 geraamd op f. 2.234 miljoen. Deze raming wordt bevestigd door de ontwikkeling van de goederen in- en uitvoer in het eerste halfjaar 1947, welke f. 1.935 resp. f. 741 miljoen bedragen tegen een jaar-raming gedeeld door twee van f. 1.953 resp. f. 810 miljoen.

Wat de ontwikkeling in het eerste halfjaar 1948 aangaat, dienen wij bij dit onderzoek — hetwelk immers de mogelijkheid van handhaving van het huidige peil van de invoer tot onderwerp heeft — er van uit te gaan, dat de invoer even groot zal zijn als hij momenteel is. Nemen wij verder aan, dat de uitvoer in dezelfde mate zal toenemen als gedurende de afgelopen twaalf maanden geschiedde en de overige posten ongeveer op het peil zullen blijven, waarop zij in genoemde nota voor 1947 werden geraamd, dan zal het deficit op de handelsbalans in het eerste halfjaar 1948 f. 350 miljoen minder bedragen dan de helft van de jaarraming voor 1947 (f. 1.100 miljoen) bedraagt, derhalve f. 750 miljoen. Met het in de deviezennota genoemde ongedekte bedrag van f. 600 miljoen voor 1947 samen, dient er aldus dekking te worden gevonden voor een bedrag van f. 1.350 miljoen. Wat is hiervoor beschikbaar?

Alleréerst dient er in dit verband op te worden gewezen, dat voor deze periode slechts in zeer geringe mate mag worden gerekend op nieuwe credieten van andere landen dan de Verenigde Staten. Ook in deze landen zal de dollarschaarschte nl. tot spanningen in de betalingsbalans leiden, die de geneigdheid tot credietverlening aan het buitenland zeer ongunstig zullen beïnvloeden. Wij dienen er dan ook van uit te gaan, dat het deficit in het handelsverkeer met deze landen in de onderhavige periode voor het overgrote deel met goud of dollars zal moeten worden betaald.

Stellen wij de nog van de Wereldbank of anderszins te verkrijgen credieten, inclusief de credieten door andere landen dan de Verenigde Staten en na aftrek van de eerste \$ 100 miljoen van de Wereldbank (met het verkrijgen waarvan bij de voorafgaande ramingen reeds rekening is gehouden), op het vrij hoge bedrag van f. 500 miljoen. Indien wij nu verder twee derde van de goudvoorraad der Nederlandsche Bank van f. 600 miljoen zouden aanspreken, zodat nog slechts het luttele bedrag van f. 200 miljoen zou overblijven, dan zouden er voor f. 450 miljoen dollars door liquidatie van Amerikaanse effecten moeten worden verkregen. Dat is 40 pCt. van het bedrag aan liquideerbare Amerikaanse effecten, waarover wij volgens de deviezennota eind December de beschikking zullen hebben. Uiteraard valt niet te verwachten, dat een dergelijke

bedrag geheel vrijwillig door de houders van deze papieren aan de Regering beschikbaar zal worden gesteld. Daarom zal de Regering spoedig tot vordering dienen over te gaan. Het is echter geheel niet zeker, of het praktisch mogelijk zal zijn op de Amerikaanse markt een dergelijk bedrag te liquideren in de korte tijd, die hiervoor nog beschikbaar zal zijn. Maar al zou dit wél het geval zijn, dan is het de vraag, of het niet zeer ongewenst moet worden geacht, terwille van de handhaving van het huidige peil van de invoer, onze reserves aan goud enz. in dergelijke mate aan te tasten.

Na hetgeen hierover reeds in de eerste helft van dit artikel is gezegd, kan deze vraag zonder verdere toelichting bevestigend worden beantwoord.

De consequenties van het a.s. dollartekort voor Nederland.

Om enig idee te krijgen, in welke richting invoerbeperkingen moeten worden gezocht, zullen wij trachten na te gaan, welk deel van de in het algemeen voor ons land zeer gewichtige invoer uit de Verenigde Staten belangrijk kan worden verminderd zonder de wederopbouw al te grote schade toe te brengen. In het algemeen kan worden gezegd, dat de invoer van grond- en hulpstoffen, alsmede die van machines, pas in het uiterste geval voor inkrimping in aanmerking komt, voorzover deze invoer althans niet bestemd is voor een productie van luxueuze aard, hetgeen momenteel in de regel wel niet het geval zal zijn. Gaat men met dit voor ogen de Nederlandse invoer uit Amerika gedurende de eerste vier maanden van dit jaar (in totaal f. 296,6 miljoen) na, dan komen met name de volgende posten voor een belangrijke verlaging in aanmerking:

- tabak (invoer eerste vier maanden f. 25 miljoen);
- auto's (f. 18,3 miljoen);
- aardoliën enz. (f. 13 miljoen);
- granen, meel, e.d. (f. 51,2 miljoen);
- kolen (afgezien van de met dollars te betalen invoer uit Duitsland f. 21,8 miljoen).

en tenslotte de in de statistiek bij diverse posten ondergebracht fabrikaten van consumptieve aard en films. Met deze twee laatste posten mee, gaat het hier om ongeveer de helft van de invoer uit Amerika.

Natuurlijk vallen tegen een drastische beperking van de invoer van deze goederen ernstige bezwaren in te brengen. Zo zal een belangrijke vermindering van het tabaksrantsoen tot een vermindering van de bedrijvigheid in de verwerkende industrieën en tot een toeneming van de zwarte handel leiden en voorts een slechte invloed uitoefenen op de arbeidslust en de arbeidsproductiviteit. Dit laatste zal trouwens in het algemeen het gevolg zijn van de vermindering van de consumptiemogelijkheden, die voortvloeit uit de voorgestelde invoerbeperkingen, omdat de mens nu eenmaal voor zijn zuiver verdiende penningen enig onmiddellijk genot wenst te toucheren. Het komt mij echter voor, dat men de invloed hiervan nogal eens overdrijft.

Het bezwaar tegen een beperking van de invoer van benzine ligt dan ook bijv. m.i. niet zozeer in de de arbeidslust deprimerende uitwerking van een vermindering van het aantal plezierrijtjes als wel in de administratieve rompslomp, waartoe een herinvoering der benzinedistributie zal leiden.

Tegen een beperking van de invoer van auto's kan worden ingebracht, dat zij een herstel van het vooroorlogse park van personenwagens belemmert, hetwelk niet alleen uit consumptief maar ook uit productief oogpunt nadelig is: „time is money”, vooral voor de leidinggevende categorie.

Het spreekt verder vanzelf, dat niet het industriële verbruik, maar het gebruik voor verwarmingsdoeleinden de gevolgen dient te ondervinden van een inkrimping van de koleninvoer naar hoeveelheid. In dit verband zij er op gewezen, dat de totale gemiddelde maandelijks koleninvoer

in het eerste halfjaar 1947 een stijging t.o.v. het vorige jaar vertoont met bijna 50 pCt en dit ondanks een stijging van de gemiddelde maandelijks binnenlandse productie in dezelfde periode met 20 pCt. Zou echter niettemin een belangrijke beperking van de koleninvoer een verlaging van het kolenrantsoen noodzakelijk maken, dan is dit zeer onaangenaam, en indien de winter streng is, bestaat de mogelijkheid, dat de onvoldoende verwarming in kantoor en huis de arbeidsprestatie ongunstig zal beïnvloeden.

Uit het oogpunt van de nadelige gevolgen voor de productie zal van de voorgestelde invoerbeperkingen die van granen en meel wel de ernstigste bezwaren ontmoeten. Hoewel een beperkte verlaging van onze betreffende rantsoenen waarschijnlijk wel zonder ernstige consequenties in genoemd opzicht zou kunnen worden ondergaan, met name als uit Indië grotere hoeveelheden oliën beschikbaar zouden komen, zou een belangrijke verlaging zonder twijfel een ernstige terugslag op de productie hebben; met een onvoldoende gevulde maag is het slecht werken. Hopelijk zal de binnenlandse oogst tot een belangrijke invoerbeperking in staat stellen zonder dat tot een belangrijke verlaging van het rantsoen behoeft te worden overgegaan.

De gevolgen van een drastische inkrimping van de invoer van de opgenoemde goederen zullen derhalve zeer onaangenaam zijn en zullen bovendien niet nalaten enige ongunstige invloed op de productie uit te oefenen. Hoever deze inkrimping in feite moet gaan, is uiteraard zeer moeilijk te bepalen, met name indien men niet weet, in welke mate de dollarbehoefte nog op andere wijze kan worden verminderd. Zoals hiervoor reeds is opgemerkt, zal in de komende maanden na uitputting van de lopende credieten ook een tekort op de handelsbalans met andere landen dan de Verenigde Staten voor het overgrote deel met goud of dollars moeten worden betaald. Dientengevolge zal ook een verlaging van de invoer uit deze landen, resp. een eventuele vergroting van de export naar deze landen door middel van een beperking van het binnenlandse verbruik²⁾, de dollarschaarste doen verminderen. In hoeverre dit mogelijk is, kan alleen — en dan nog zeer moeilijk — worden nagegaan door de Overheid, die bijv. weet, welk deel van de invoer van minder noodzakelijke of zelfs, luxueuze goederen uit „andere” landen praktisch niet voor inkrimping in aanmerking komt, omdat de invoer van de betreffende goederen handelspolitiek verbonden is aan Nederlandse uitvoer van dezelfde aard. Zelfs al neemt men in aanmerking, dat de invoer uit alle andere landen de laatste maanden meer dan 2½ maal zoveel bedraagt als die uit de Verenigde Staten³⁾, dan komt het mij onwaarschijnlijk voor, dat op deze wijze, zonder tot ernstiger consequenties te leiden, een groter bedrag aan dollars zou kunnen worden bespaard dan door beperking van de invoer uit Amerika.

Een idee van de ernst, waarmee de beperking van de invoer ter hand dient te worden genomen, kan tenslotte worden verkregen uit het feit, dat een gemiddelde halvering van de invoer der hierbovengenoemde Amerikaanse goederen de eerste vier maanden van dit jaar een bezuiniging zou hebben gegeven van f 75 miljoen. Bij wijze van benadering aannemende, dat de samenstelling van de invoer het gehele jaar dezelfde is, zou dit voor de 10 maanden September 1947 tot Juli 1948, een bezuiniging opleveren van f 190 miljoen. Vergeleken met de hiervoor berekende intering op de reserves aan goud enz. van f 850 miljoen, is dit stellig niet veel. Aangenomen kan dan ook worden, dat zelfs bij een onmiddellijke drastische invoerbeperking onze reserves ernstig zullen worden aangetast; reden,

²⁾ In dit verband zij opgemerkt, dat de mogelijkheid tot opvoering van de uitvoer naar de Verenigde Staten zeer beperkt moet worden geacht.

³⁾ Ter voorkoming van misverstand zij er op gewezen, dat het negatieve saldo in het handelsverkeer met de Verenigde Staten tengevolge van de zeer geringe uitvoer naar dit land bijna even groot is als het totale negatieve saldo van het handelsverkeer met alle andere landen.

waarom de Regering op korte termijn de vordering van althans een deel der Amerikaanse effecten ter hand dient te nemen.

Nu moge men wellicht tegen bovenstaande uiteenzetting inbrengen, dat de gemaakte ramingen aan de pessimistische kant zijn; m.i. is dit niet het geval. Zij, die van tegenovergestelde mening zijn, dienen zich echter af te vragen, of een Regering haar politiek op het zich voordoen van de gunstigste omstandigheden mag baseren. Deze vraag moge, naar mij voorkomt, een afdoende beantwoording vinden in de Engelse kolencrisis van de afgelopen winter, welke te wijten was aan het feit, dat de Regering haar kolenpolitiek baseerde op de hoop, dat de winter niet al te streng zou zijn. In het onderhavige geval ligt de situatie overigens veel ongunstiger, daar bij de gunstigste ontwikkeling de hiervoor geschetste moeilijkheden hoogstens wat minder ernstig zullen zijn, maar zij stellig niet zullen ontbreken. Bij een voortzetting van de huidige politiek zal dan ook voor ons land over enkele maanden onafwendbaar het ogenblik aanbreken, waarop wij zeer hardhandig zullen worden geconfronteerd met het feit, dat onze wederopbouw en onze na-oorlogse — bescheiden — welvaart voor een belangrijk deel hebben gesteund op de stagnerende Amerikaanse credieten. Door onmiddellijk tot een zeer scherpe invoerbeperking, alsmede tot vordering van Amerikaanse effecten over te gaan, kan, ten koste van een tijdelijke niet onbelangrijke verlaging van de levensstandaard, waarschijnlijk nog worden voorkomen, dat er een ernstige stagnatie in het productieproces optreedt, op voorwaarde uiteraard, dat de door Marshall bedoelde hulpverlening, zij het wat laat, uiteindelijk een feit zal worden.

Dr H. W. J. A. VREDEGOOR.

EXPERIMENTEN IN VERBAND MET DE BELGISCHE PRIJZENPOLITIEK.

De oorlog bracht in de bezette landen een merkelijke verstoring van het evenwicht in het prijssysteem. Eensdeels werd de productie verlamd, de internationale handel onmogelijk gemaakt en werden de voorraden leeggeplunderd, anderdeels steeg geleidelijk de monetaire vraag wegens de voortdurende aanwas van de geldomloop. Bij zulke gegevens moesten de prijzen natuurlijk de hoogte in gaan. De coëfficiënt van stijging was nochtans voor alle producten niet dezelfde. De prijszetting van overheidswege op de officiële markt en de graad van schaarste, de intensiteit van de behoefte en de onevenwichtige verdeling van de koopkracht op de zwarte markt veroorzaakten een enorme dispariteit tussen de zwarte en officiële prijzen, tussen lonen en levensduurte en, in mindere mate, tussen de officiële prijzen zelf.

Het probleem bij de bevrijding bestond er in, genoemde dispariteiten weg te nemen, o.a. een nieuw evenwicht na te streven tussen prijzen en lonen ten einde de levensstandaard van de brede massa weer op peil te brengen en de inflatorische kringloop prijzen—lonen door te snijden, vervolgens het binnenlands prijsniveau aan te passen aan de wereldprijzen.

Om dit laatste te verwezenlijken, werd in België besloten het prijsniveau af te stemmen op het Engelse. Na vergelijking van de evolutie der prijzen in beide landen tegenover eenzelfde basistijdperk (gemiddelde 1936—1938) werd de Belgische franc tegenover de vooroorlogse pariteit met ongeveer 17 pCt gedevalueerd. Het prijsniveau, dat, rekening houdende met genoemde devaluatie en de toenmalige stand van de Engelse prijzen, moest bekomen worden, zag er als volgt uit: groothandelsprijzen 200, kleinhandelsprijzen voor voedingsproducten 150, levensduurte 160, lonen 182.

Onnodig te zeggen, dat na de bevrijding de werkelijkheid op verre na niet beantwoordde aan het vooropgestelde

ideaal. De index van de officiële kleinhandelsprijzen stond ongeveer op 275, de legale lonen op 108 en de zwarte markt-index van de levensnoodzakelijke producten op 1.150. Noch de bestaande vraag, noch het aanbod voldeden aan de nodige vereisten om door vrije confrontatie het gewenste evenwicht tot stand te brengen. Vandaar de noodzaak van staatsingrijpen.

De taak van de Regering was niet eenvoudig. Het aanbod kon wegens het voortduren van de oorlog slechts moeilijk worden aangevuld; aan de vraagzijde stond een bevolking, die gedurende 52 maanden bezetting haar levensstandaard tot beneden het strikt noodzakelijke had zien terugbrengen en in de waan verkeerde, dat met de bevrijding onmiddellijk de overvloed van voor de oorlog ging terugkomen. Ze beschikte daarenboven over een indrukwekkend volume koopkracht, zodat verdere inflatie te vrezen was.

Naast de klassiek geworden methoden van prijsbeheersing (reglementering van de distributie, prijszetting en -controle), werden er in België enkele originele maatregelen genomen, waarvan de doeltreffendheid in zake prijzenpolitiek verder in het bijzonder zal besproken worden.

De geldzuivering.

De totale monetaire circulatie had tegenover het officieel prijsniveau en het aanbod van goederen een sterk inflatorisch karakter. De totale geldomloop bedroeg op de vooravond van de Duitse invasie 49 milliard francs, bij het einde van de bezetting 159 milliard francs.

Om het evenwicht te herstellen stonden twee wegen open. Ofwel men liet de zaken hun gang gaan en de aangroei van de geldomloop zich vrij uitwerken in het prijsniveau. Dit was de politiek, welke hier na de eerste wereldoorlog werd gevolgd en ten grondslag lag aan de fixatie van de franc in 1926 op 1/7 van de pariteit van 1914. Ofwel de overtollige koopkracht in handen van het publiek moest worden gesteriliseerd door blokkeringsmaatregelen. De ondervinding van 1919—1926, met al de ongunstige herinneringen eraan verbonden, had de geesten rijp gemaakt om laatstgenoemde weg te aanvaarden. Na de operatie (31 December 1944) bedroeg de nieuwe geldomloop 68 milliard francs.

Om de invloed van de monetaire sanering op het prijsniveau te beoordelen, volstaat het nochtans niet, alleen de inkrimping van de kwantiteit geld in omloop (M) na te gaan; ook de evolutie van de omloopsnelheid (V) moet in acht worden genomen. Vóór de bevrijding was V zeer laag. Inderdaad: naast het geringe aantal transacties werden vele milliarden door oorlogsprofiteurs opgepot uit schrik voor de fiscus of wegens het vooruitzicht, dat na de bevrijding de koopkracht van hun geld zou stijgen. De industriëlen en handelaars waren eveneens genoodzaakt de opbrengst van de realisatie van hun voorraden op bankrekening te laten, bij gebrek aan gelegenheid tot wederbelegging. De nieuwe biljetten na de zuivering, hadden daarentegen een grote omloopsnelheid. Het nieuwe geld werd aanvankelijk zodanig verdeeld, dat het grotendeels werd aangewend tot dekking van de kosten van levensonderhoud. De zwarte markt speelde aldus dadelijk een grote kwantiteit van de totale in omloop zijnde koopkracht in handen van de zwarte handelaars. Deze laatste verloren vertrouwen in het nieuwe geld, doordat ze een nieuwe opvraging vreesden, en ontdeden zich ervan tegen elke aangeboden voorwaarde. Het Economisch Instituut van Leuven berekende voorts, dat de omloopsnelheid van de lopende rekeningen bij de banken en de postchecks gedurende het vierde trimester 1944 tegenover het derde trimester verdubbelde. Zodoende werd de kwantitatieve inkrimping van de geldomloop gedeeltelijk gecompenseerd door een verhoging van de omloopsnelheid. Maar ook de som betaalmiddelen groeide weer aan; dit tengevolge van de abnormaal hoge staatsuitgaven. Per einde April 1945 bedroeg de totale geldomloop 82 milliard francs. Het voort-

duren van de oorlog vertraagde verder de binnenlandse productie en de invoer. De door de bevolking verwachte prijsdaling bleef uit en aan het succes van de Gutt-maatregelen werd getwijfeld.

Genoemde kritiek kwam voort uit een verkeerd begrip van het doel van de geldzuivering. Een onmiddellijke daling van de prijzen was in de gegeven omstandigheden een onmogelijke zaak. De sterkste haussefactor: de abnormale intensiteit van de behoefte, gesteund door een hernieuwde toeneming van M en een veel sterkere stijging van V, kon moeilijk voldoende worden ingetoomd om de eerder trage aangroei van het aanbod tegemoet te komen. De gunstige effecten van de geldzuivering in verband met de prijzenpolitiek werden eerder op middelmatige termijn verwacht. Er werd getracht, voor de naaste toekomst een passende atmosfeer te scheppen om het evenwicht tussen prijzen, lonen, geldomloop en aangenomen wisselkoersen mogelijk te maken. Aldus waren de maatregelen van de heer Gutt een conditio sine qua non voor de directe prijzenpolitiek. Dat het nagestreefde doel werkelijk werd bereikt, komt duidelijk tot uiting, wanneer de actuele prijshoogte in België wordt vergeleken met het niveau in landen, waar het afnemen van de excedentaire koopkracht aan meer klassieke middelen werd overgelaten.

Psychologische prijsbeïnvloeding.

Gedurende de tijdspanne October 1944—voorjaar 1946 poogde de Regering tevergeefs door prijszetting en -controle een baaisetendens teweeg te brengen. Om aan de nieuwe syndicale actie tot loonsverhoging een einde te stellen, trachtte begin April 1946 de toenmalige Eerste Minister, de heer Van Acker, een laatste maal het tij te doen keren door een verstrengde toepassing van hogergenoemde maatregelen. De syndicale leiders namen echter geen genoegen met deze belofte en op de Nationale Conferentie van de Arbeid¹⁾ van 13 Mei 1946 werd een loonsverhoging van 10 pCt geëist. Na een volledige dag discussie zonder uitkomst besloot de Eerste Minister de lonen te blokkeren en van 1 Juni af alle prijzen zonder onderscheid met 10 pCt te verlagen. Het voornaamste doel van het experiment scheen te zijn: eensdeels de arbeiders tevreden te stellen door ze er op te wijzen, dat de reële koopkracht van hun lonen met 10 pCt was verhoogd; anderdeels in het land een baissepsychose te verwekken om een einde te maken aan de geleidelijke afbrokkeling van de koopkracht van de franc en de daaruit voortvloeiende sociale onrust. De psychologische prijsbeïnvloeding: dit was het nieuwe experiment, dat de heer Van Acker beproefde, waar alle andere middelen hadden gefaald.

De eerste reactie van het publiek was eerder sceptisch. In de loop van Mei verscheen nochtans een ganse reeks besluiten tot prijsvermindering. De controle bij de industriëlen en handelaars werd verscherpt. Toen het bleek, dat het de Regering ernst was, ontstond over geheel het land gedurende de maand Juni een tendens tot prijsdaling. Het voornaamste objectief scheen hiermede bereikt.

Omtrent dit objectief heerste er eensgezindheid in vele kringen. De methode van uitwerking werd echter al dadelijk beknibbeld. De overgrote meerderheid van de besluiten droegen immers uit de aard der zake een uitgesproken improvisatorisch karakter. Zo werd vooral de eenvormigheid, zonder onderscheid, van de besluiten aangeklaagd. Zowel de groothandels- als de kleinhandelsprijzen werden met 10 pCt verlaagd; de actie bracht dus op zichzelf geen oplossing voor de dispariteit tussen de prijzen. Naast de eenvormigheid werd de ontduiking bij de toepassing gekeld. Om voor de hand liggende redenen vonden de besluiten weinig sympathie bij de handelaars. Zij verloren niet alleen onmiddellijk 10 pCt op hun voorraden, maar daarbij zagen ze hun bij ministerieel besluit vastgelegde

¹⁾ In België is het de gewoonte geworden, de sociale geschillen tussen syndicaten en bedrijfsleiders te beslechten op een zogenaamde Conferentie van de Arbeid in aanwezigheid van alle betrokken partijen en onder voorzitterschap van de Eerste Minister.

procentuele winstmarge op een kleiner bedrag toegepast, zodat hun toekomstige winsten eveneens werden beknot. Om aan de verplichte baisse te ontspringen, verhoogden sommige handelaars anticipatief hun prijzen en pasten de verlaging toe op de hogere prijzen: in restaurants en hotels werd een prix du couvert ingevoerd of verhoogd; anderen speculeerden op een mislukking van de prijsenslag en vormden voorraden.

De voornaamste deuk aan het succes zou nochtans door de Regering zelf worden gegeven. Eens te meer strandde de prijzenpolitiek op haar onsamenvattend karakter. Ongeveer twee maanden na het in werking treden van de besluiten tot prijsverlaging werd de kolenprijs van gemiddeld 320 op 450 franc per ton gebracht, ten einde de staatsuitgaven aan subsidiën te verminderen; de tram-, electriciteits- en gastarieven werden aan genoemde verhoging aangepast en tenslotte moest aan de arbeiders een nieuwe loonsverhoging worden toegestaan. De prijsstop werd onder de nieuwe regering Huysmans praktisch losgelaten en de nieuwe minister van economie, Liebaert, werd door een lid van het oud kabinet aangeraden „de panser les blessures de la bataille des prix”. Hierdoor werden de gunstige psychologische gevolgen van de actie van Van Acker definitief weggenomen en werd de economie weer sterker dan de wet. Per einde October 1946 bedroeg de globale index van de afgewerkte voedingsproducten, berekend door het Economisch Instituut van Leuven, 241 (227 in Juli) en de zwarte markt index van de levensnoodzakelijke producten 683 (625 in Juli).

In Februari jl. trachtte minister Liebaert een analoge actie op touw te zetten door een serie officiële prijzen met 5 à 15 pCt te verlagen. Het mislukken van het voorgaande experiment deed deze nieuwe poging bij de arbeiders haast onopgemerkt voorbijgaan, terwijl het klinkend protest van de handelaars en het tegenstrijdig karakter van enkele besluiten opnieuw alle succes deden uitblijven. Eens te meer werd bewezen, hoe het welslagen van dergelijke maatregelen voornamelijk afhangt van de houding van het publiek.

Het vrijheidsexperiment Duvieusart.

Ten teken van protest sloten de handelaars in Februari jl. gedurende een dag hun deuren. Deze beweging vond niet alleen haar oorsprong in de prijsdalingsbesluiten van minister Liebaert, maar o.a. ook in de algemene ontstemming van de handelaars over de economische politiek, die sinds de bevrijding werd gevoerd. Ze waren de strenge reglementering en de vroegere meer vrijheid inzake prijzen en rantsoenering. De regering Spaak, welke in Maart aan het bewind kwam, zocht hieraan tegemoet te komen. De nieuwe minister van economie, Duvieusart, trachtte de handelaars voor zijn politiek tot prijsdaling te winnen door het stelsel van prioriteiten en maximumprijzen (waaraan de meeste producten onderworpen waren) te vervangen door het soepele spel van vraag en aanbod en het louter opleggen van normale prijzen. Althans in de sectoren, waar een normale bevoorrading begon voelbaar te worden. Voorheen vormden de maximumprijzen de ruggegraat van het officieel prijssysteem. Al de basisposten van de prijzenpyramide waren er aan onderworpen. De normale prijzen waren de quasi vrije prijzen. Onder dit régime moest enkel bij betwisting het normaal karakter van een prijs door de rechtbank worden vastgesteld. Als referentieperiode gold het eerste semester 1939; behoudens uitdrukkelijke afwijking door het ministerie toegestaan, was een prijs met coëfficiënt 2,7 verdacht en met coëfficiënt 3 volkomen illegaal. Aldus werd aan het vrije initiatief een kans gegeven om de prijzen te doen dalen en de prijzenpolitiek in handen gelegd van de producenten, handelaars en verbruikers, hierbij rekenend op hun wederzijdse discipline, eerlijkheid en vertrouwen. Er werd op gewezen, dat onmiddellijk na de vrijlating de prijzen misschien zouden stijgen, zoals vroeger de vrijgeving van de

visproducten had aangetoond, maar dat geleidelijk de toenemende productie, en eventueel de afnemende vraag, de markt zou verzadigen en de prijs doen dalen. Het stelsel van de normale prijs zou ook de tendens doen verdwijnen, dat de prijzen zelfs bij voldoende aanbod rond de maximumprijs bleven hangen. De verbruikers weigerden inderdaad nooit de maximumprijs te betalen, omdat ze wisten, dat de handelaars nu eenmaal wettelijk de toelating hadden deze toe te passen. Eveneens werd gehoopt, door afschaffing van de reglementering der distributie van sommige producten de schaarste-psychose bij de kopers te doorbreken. Er werd nl. vastgesteld, dat het verbruik van sommige gerantsoeneerde producten, abnormaal was gestegen tegenover voor de oorlog. Dit zou voortvloeien uit het feit, dat de verbruiker koopt zonder reële behoefte. Hij wil louter zijn zegels of bons gehonoreerd zien om een voorraad aan te leggen, daar de bestaande rantsoenering hem in de waan brengt, dat het aanbod van het product in kwestie nog steeds onvoldoende is. Zo werd in de maanden, volgend op de vrijgeving van de textielproducten, een daling van 8 pCt van de verkoop in de kleinhandel geconstateerd. Het actuele verbruik van chocolade zou ongeveer het dubbele zijn van het vooroorlogse.

Het experiment zelf kwam al dadelijk in een weinig gepast milieu terecht. Naast de seizoenhoogte van de prijzen, werd de kolenprijs voor de derde maal verhoogd van gemiddeld 450 tot 629 francs per ton: Als gevolg daarvan moest de prijs van gas en electriciteit, evenals van nog enkele andere producten, worden herzien, zodat de kleinhandelsindex, berekend door het Ministerie van Economische Zaken, in April 1 punt en in Mei en Juni telkens 2 punten hoger lag dan in de voorgaande maand. Ook de meeste indexen, berekend door het Economisch Instituut van Leuven, vertonen een lichte stijging.

Hierop afgaande wordt het succes van het experiment betwist. De linkse arbeiderskringen steunen op de officiële index en vragen de terugkeer naar strengere reglementering. De tegenstanders betwisten de geldigheid van genoemde cijfers, en inderdaad: de officiële index is voor kritiek vatbaar. De berekening geschiedt weliswaar op dezelfde manier als voor de oorlog, maar reeds toen werd de samenstelling en de weging van de componenten becristiseerd. Verder worden vele prijzen vervalst door staats-toelagen en kan de vraag worden gesteld, of in het goederenpakket 1947 geen rekening dient gehouden met de verandering van de behoeften en of de kwaliteit der goederen van 1947 wel overeenstemt met die van het basistijdperk 1936—1938. De Regering heeft dit ingezien en wil het probleem oplossen door een enquête in te stellen omtrent de reële levensduurte.

Wat het experiment Duvieusart in het algemeen betreft, moet opgemerkt worden, dat het moeilijk te bepalen valt, wanneer de markt van een product werkelijk verzadigd is. Verder wordt er gesteund op de wederzijdse eerlijkheid van kopers en verkopers en mag wel de vraag gesteld worden, of deze voorwaarde in de praktijk vervuld is. Het is zeer moeilijk gebleken aan de verbruiker discipline te vragen en zich te onthouden van een product voor een bepaalde prijs aan te schaffen, wanneer hij na 7 jaar reglementering al met eens kan kopen zoveel hij wil. Slechts na enkele tijd — wanneer de sterkste behoeften voldaan zijn — beginnen kwaliteit en prijs een rol te spelen en het is pas dan, dat de concurrentie tussen de verkopers begint en de baisse intreedt. De juistheid van de principes, welke aan de genomen maatregelen ten grondslag liggen, kan niet betwijfeld worden. De resultaten in het werkelijke leven kunnen slechts na enige tijd aanpassing verwacht worden.

Staatstoelagen en de Gezinskaart.

De werkelijke prijzen van sommige grondstoffen en afgewerkte producten konden, wegens hun abnormale hoogte veroorzaakt door voorbijgaande omstandigheden, moeilijk in het vooropgestelde officiële prijzenschema worden in-

geschakeld zonder geheel de basis ervan in gevaar te brengen. Om hieraan te verhelpen en zowel voortbrenger als verbruiker te laten leven, werd voor een ganse reeks producten het systeem van de staatstoelagen ingevoerd. Tussen October 1944 en December 1946 werden ongeveer 16 milliard francs besteed. De uitgaven voor 1947 worden geraamd op ongeveer 11 milliard francs.

Ondertussen werden de toelagen aan de koolmijnen reeds afgeschaft, doordat de haussefactoren — loonstijging en verminderde arbeidsproductiviteit — hier eerder als structuurwijzigingen werden aangezien. In afwachting, dat de levensstandaard van de brede massa het vooroorlogs peil zou bereiken, moest nochtans om sociale redenen vermeden worden, dat supplementaire uitgaven voor huisbrand zouden moeten geschieden. Vandaar, dat er aan gedacht werd, het bedrag van de verhoging terug te betalen aan de verbruikers met klein inkomen. Aldus werd het systeem van de subsidies verlegd van de producent naar de verbruiker en meer in de sfeer gebracht van de sociale rechtvaardigheid en de verdeling van het volksinkomen dan van de strikte economie en de prijzenpolitiek.

Dit stelsel wordt van 1 Augustus af uitgebreid tot verschillende voedingsproducten (brood, melk, boter, kaas, margarine, vet, tafelolie, chocolade, vlees). Redenen van budgetaire aard vormen hier zeker het hoofdmotief, maar toch dient aangestipt, dat de normalisatie van het economisch leven reeds zo ver gevorderd is, dat de stijging van vele kostprijzen (chocolade enz.) eerder aan redenen van structurele dan van conjuncturele aard dient toegeschreven. Hier dringt de volledige afschaffing van de subsidiën zich op. Van andere producten, zoals graan bijv., is de hoge prijs te wijten aan twee factoren: één van structurele aard, de devaluatie van de franc en de verhoging van de binnenlandse productiekosten; en één van conjuncturele aard, nl. de speculatieve hausse op de wereldmarkt. Hier is de afschaffing van de toelagen over twee stadia verdeeld. Het eerste deel van de toelage, dat de fundamentele hausse compenseert, wordt dadelijk afgeschaft. Het tweede deel zal tijdelijk, nog worden toegekend, in afwachting, dat de toestand op de wereldmarkt normaler wordt. Het instellen van de gezinskaart moet beletten, dat de prijsverhogingen zouden drukken op het budget van de economisch zwakkeren en aldus een nieuwe aanleiding zouden zijn tot actie voor nominale loonsverhoging, waardoor de staatstoelagen zich in de kostprijzen zouden vastzetten. Zodoende zal de Schatkist een besparing doen van ongeveer 2 milliard francs op 5 maand.

Het afschaffen van vele staatstoelagen is zeker goed te keuren. Het wordt tijd, dat met reële kostprijzen wordt gerekend en dat naar een ontlasting van de staatsuitgaven wordt gestreefd. Het instellen van de gezinskaart ligt in dezelfde lijn als de verschillende voordelen, die sinds de bevrijding aan de economisch zwakken (personen met klein inkomen of grote gezinslasten) werden verleend. Het principe is zeker te verdedigen, maar het blijkt moeilijk, een bevredigende afbakening van het begrip economisch zwakke te geven.

Samenvatting.

De conditio sine qua non van een doelbewuste politiek tot prijsdaling na de bevrijding vormde de zuivering van de overall abnormaal gestegen geldomloop. De drastische maatregelen, welke in België in dat opzicht werden genomen, bleken het enige probate middel te zijn om een passende atmosfeer te scheppen, waarin de economische krachten in een minimum van tijd een redelijk evenwicht tussen prijzen, lonen, geldomloop en wisselkoersen zouden kunnen bereiken. De onmogelijkheid het aanbod voldoende aan te vullen sloot een onmiddellijke normalisatie uit en de reglementering van de distributie, de prijszetting en -controle moesten tijdelijk gehandhaafd blijven. Het wel-

slagen van genoemde maatregelen tot prijsdaling hangt grotendeels af van de discipline van handelaars en verbruikers, welke in België niet aanwezig bleek te zijn. De prijsdaling bleef zodoende lange tijd uit en de syndicale actie tot nominale loonsverhoging begon. Alsdan trachtte de Regering het tij te doen keren door het scheppen van een baaissepsychose. Hierbij werd eens te meer uitgegaan van het wederzijds vertrouwen tussen kopers en verkopers, dat van de handelaars moeilijk kon verwacht worden en waarvan bij de verbruikers, gezien de intensiteit van de behoeften, ook lastig sprake kon zijn. Het enige middel tot prijsdaling bleek tenslotte de verzadiging van de markt te zijn. Dank zij de geldzuivering kon een groots vrijheids-experiment worden begonnen, zonder dat van de geldzijde enige stoornis te verwachten was. Alleen de verbruikers stelden een hinderpaal daar, waar ze in hun overdreven kooplust beletten, dat de prijzen zouden dalen. Logisch moet ook dit binnen afzienbare tijd verdwijnen, zodat verdere prijsdaling in de vrije sectoren voor de naaste toekomst te verwachten is. De graad van normalisatie van het economisch leven en de hoge last op het budget verzetten zich tegen het handhaven van de staatstoelagen. Het feit, dat de economisch zwakken nog geen voldoende levensstandaard hebben teruggewonnen, rechtvaardigt het overschakelen van de subsidies aan de producenten tot toelagen aan de weinig koopkrachtige verbruikers.

Alhoewel de Belgische economie thans goed op weg is om een evenwicht te bereiken tussen prijzen, lonen, geldomloop en wisselkoersen op een niveau, dat schommelt tussen index 270 en 330 (basis gemiddelde 1936-38 = 100), moet er toch op gewezen worden, dat nog verschillende dispariteiten in het systeem bestaan. Zo zijn er onevenwichtigheden tussen de verschillende prijzen, tussen de lonen en wedden, tussen prijzen en lonen onderling en vooral tussen het binnen- en buitenlands prijsniveau. De Belgische brede massa heeft nog altijd niet de levensstandaard van voor de oorlog weergevonden en onze exportateurs vinden op de internationale markt enige hinder van hun te hoge prijzen. Op de evolutie in het buitenland hebben wij natuurlijk geen vat, maar wat het binnenland betreft heeft de bevolking sinds het laatste vrijheidsexperiment grotendeels haar eigen lot in handen.

BRUSSEL.

V. VAN ROMPUY.

HET „MIDYEAR ECONOMIC REPORT” VAN PRESIDENT TRUMAN.

Op 21 Juli jl. heeft President Truman zijn „Midyear Economic Report” aan het Congres uitgebracht, het tweede rapport, dat ingevolge de Employment Act 1946 aan het Congres werd voorgelegd¹⁾.

Men herinnert zich, hoe de Employment Act 1946 het mager resultaat was van een wetsvoorstel van veel wijder strekking. Volgens de oorspronkelijke tekst zou de President ten minste éénmaal per jaar een „National Production and Employment Budget” overleggen, dat o.a. schattingen omtrent het te verwachten volume van de investeringen en van het nationaal product zou bevatten, en dat, voor het geval het geschatte nationaal product geen „full employment” bleek te verzekeren, voorstellen zou bevatten ter stimulering van de particuliere investeringsbedrijvigheid, benevens een programma van overheidsinvesteringen, nodig om het totale investeringsvolume op het gewenste peil te brengen. Het Congres wenste zich echter niet vast te leggen op de politiek van een conjunctuur-compenserend fiscaal budget en behield zich de volle vrijheid voor ten aanzien van de vraag, wat er in geval van een „tekort in het economisch budget” moest gebeuren. De naam van het op deze wijze wel wat

¹⁾ Het eerste rapport van 8 Januari 1947 is besproken in „E.-S.B.” van 22 Januari 1947. Zie voor het onderhavige rapport ook „De volkshuishouding der Verenigde Staten onder inflationistische druk” in „E.-S.B.” van 30 Juli jl., blz. 61f.

gekortwielde jaarlijks uit te brengen rapport werd gewijzigd van „National Production and Employment Budget” in „Economic Report of the President”.

De „Economic Reports of the President”, waarvan er nu twee verschenen zijn, blijken intussen uiterst waardevol voor wie zich een beeld wil vormen van het zo complexe verschijnsel der Amerikaanse conjunctuur.

Het „Economic Budget”.

Het interessantste deel van het rapport is ongetwijfeld het „Economic Budget”. Het is een tabel van enerzijds de geschatte consumentenuitgaven, particuliere investeringen, overheidsuitgaven en netto-exporten, tezamen na enige noodzakelijke correcties het bruto nationaal product in een bepaalde periode bepalende, anderzijds van de inkomsten der consumenten, de winsten der ondernemingen en de overheidsinkomsten, tezamen eveneens (alweer na het aanbrengen van zekere correcties) gelijk aan het bruto nationaal product. Vergelijking van dergelijke economische budgetten over verschillende perioden doet zien, welke veranderingen er in het economisch bestel plaats grijpen en hoe daardoor de nationale productie en werkgelegenheid worden beïnvloed. Anderzijds blijkt, welke „adjustments” nodig zijn om een maximale productie en werkgelegenheid te bereiken en te handhaven. In het rapport worden de volgende economische budgetten voor het laatste kwartaal van 1946 en de eerste helft van 1947 gegeven:

TABEL I.

„The Nation's economic budget”.

(in milliarden dollars; op jaarbasis na eliminatie van seizoensinvloeden en tegen de in elke periode geldende werkelijke prijzen)

Groep	Oct.—Dec. 1946 ¹⁾			Jan.—Juni 1947 ¹⁾		
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
A. Consumenten:						
Inkomen na aftrek van belastingen	167.0			169.6		
Uitgaven		154.9			158.0	
Besparingen (+)			12.1			+ 11.6
B. Bedrijfsleven:						
Onverdeelde winsten en reserveringen	14.2			19.1		
Bruto kapitaalvorming		30.4			29.5	
Saldo (+) of (-)			- 16.2			- 10.4
C. Buitenland:						
Netto-exporten van goederen en diensten		5.2			10.0	
Netto betalingen voor buitenlandse rekening (-)			- 5.2			- 10.0
D. Overheid:						
(Federaal, Staten, lokaal)						
Ontvangsten, v. h. publiek	57.1			58.2		
Betalingen aan het publiek		48.7			53.2	
Saldo (+)			+ 8.4			+ 5.0
Correcties:						
Buitenlandse overheidsinkomsten	- 0.1		- 0.1	- 0.8		- 0.8
Buitenlandse overheidsuitgaven		- 3.1	+ 3.1		- 7.6	+ 7.6
Overgedragen inkomens	- 17.5	- 17.5		- 18.1	- 18.1	
Statistische tekortkomingen	- 2.1		- 2.1	- 3.0		- 3.0
Bruto Nationaal Product	218.6	218.6	0	225.0	225.0	0

¹⁾ Gebaseerd op nieuwe statistieken inzake nationaal inkomen van het Department of Commerce; daardoor onvergelykbaar met de cijfers van het Januari-rapport, zoals o.a. afgedrukt in „E.-S.B.” van 22 Januari 1947, blz. 73.

Het rapport geeft een nadere beschouwing van de voornaamste lopende en te verwachten bewegingen, waaraan de verschillende componenten van dit economische budget onderhevig zijn.

A. De consumenten.

Het reële inkomen, ofschoon belangrijk hoger dan voor de oorlog, is in de eerste helft van 1947 verder ge-

daald, doordat de prijzen der consumptiegoederen sterker stegen dan de inkomens. Het percentage, dat van de persoonlijke inkomens wordt bespaard, daalt gestaag.

TABEL II.

	Beschikbaar persoonlijk inkomen per hoofd per jaar		Percentage daarvan netto bespaard
	in dollars	in dollars van de koopkracht van 1944	
1935/1939	516	648	4,5
1944	1.057	1.057	24,4
1945	1.080	1.056	
1946			
1e halfjaar	1.083	1.038	10,6
2e halfjaar	1.157	985	8,0
1947			
1e halfjaar	1.183	956	6,8

Om de inhaalvraag naar duurzame consumptiegoederen te bevredigen, maar ook, en voor een belangrijk deel, om de hogere levensonderhoudskosten te betalen, heeft het publiek in 1946 een aanzienlijk beroep gedaan op zijn spaartegoeden. Het rapport acht het mogelijk, dat de netto-spaarneiging nog verder zal verminderen, maar onwaarschijnlijk, dat het vooroorlogse lagere spaarpercentage weer zal worden bereikt, zolang de tegenwoordige welvaart aanhoudt.

De toeneming van het consumptief crediet is verminderd sinds 1946. Het volume ervan heeft t.o.v. het beschikbare persoonlijke inkomen de hoge stand van 1941 bijna weer bereikt. Het rapport laat een waarschuwing horen tegen verdere stijging, die de koopkracht in volgende jaren zou kunnen aantasten.

B. Bedrijfsleven.

Zoals uit tabel I blijkt, steeg de post „winsten en reserveringen” van een jaarpeil van 14,2 milliard dollar in October-December 1946 tot 19,1 milliard in de eerste helft van 1947. De bruto-investeringen daalden daarentegen, zij het slechts in geringe mate, zodat de netto-„uitgaven” van de bedrijven daalden van een jaarpeil van 16,2 milliard tot 10,4 milliard. Wat de vooruitzichten t.a.v. de categorieën van bruto-investeringen betreft, is het rapport optimistisch t.a.v. de post, die meer dan de helft van het totaal uitmaakt: „producer's durables”, duurzame productiemiddelen uitgezonderd gebouwen. In verband met de nog in vele industrietakken bestaande behoefte voor vervanging en modernisering verwacht het hierin geen achteruitgang. De toeneming in de voorraden is reeds merkbaar verminderd. De voorraden van het ogenblik zijn relatief kleiner dan vóór de oorlog en kunnen zonder gevaar nog iets verder stijgen. Van speculatieve voorraadvorming is weinig te bemerken.

Ten aanzien van de bouwactiviteit laat het rapport zich minder optimistisch uit. Tengevolge van de hoge bouwkosten is de nieuwbouw voor industriële en commerciële doeleinden in de eerste helft van 1947 bij die van het laatste kwartaal van 1946 achtergebleven. Ernstiger is echter, dat de bouw van woonhuizen nog altijd bij de behoeften achterblijft, en wel „zowel gemeten aan de behoeften der consumenten als aan de rol, die de constructie van woonhuizen in een op een hoog peil gestabiliseerde economie dient te vervullen”. Middelen om een hoog bouwactiviteitspeil te verzekeren, zodra een eventueel teruglopen der exporten en een bevredigd raken van de inhaalvraag naar andere duurzame consumptiegoederen een terugslag in de nationale productie dreigen te veroorzaken, geeft het rapport echter niet aan.

C. Buitenland.

Het jaarpeil van de export van goederen en diensten was 20,7 milliard dollar in de eerste helft van 1947, tegenover 15,3 milliard in het laatste kwartaal van 1946, zonder dat hiertegenover een importstijging van enige betekenis stond. De commerciële exporten overtroffen de importen met 10 milliard per jaar in het afgelopen halfjaar, tegenover 5,2 milliard in het vierde kwartaal van 1946. Deze stijging van het exportoverschot was gelijk aan 75 pCt

van de toeneming van het bruto nationaal product in dezelfde periode (October 1946—Juli 1947). De helft van het exportoverschot werd gefinancierd met giften en leningen van de Amerikaanse Regering. Vermoedelijk, aldus het rapport, zal binnenkort een groter deel worden gefinancierd door importen, particuliere investeringen in het buitenland en de liquidatie van buitenlands deviezen- en goudbezit. Gedurende het eerste halfjaar van 1947 hebben goudverscheperingen naar de Verenigde Staten, particuliere giften en Amerikaans toeristenverkeer in het buitenland reeds een deel van het tekort gedekt, maar de particuliere investeringen hebben een te verwaarlozen rol gespeeld.

Het rapport maakt duidelijk, dat de behoeften van de wereld aan Amerikaanse goederen voorlopig niet gestild zullen zijn, dat anderzijds de Amerikaanse credieten en andere financieringsmiddelen in een zeer snel tempo opgebruikt raken, en dat de productie in het buitenland voorlopig nog een belangrijke stijging van de exporten naar de Verenigde Staten mogelijk maakt. „It seems likely, therefore, that unless additional credits, governmental or private, are provided, the United States net exports of goods and services must be expected to decline before the end of the year”.

D. Overheid.

Het Federal Budget heeft voor het jaar, dat op 30 Juni 1947 geëindigd is, een overschot van 754 miljoen te zien gegeven. De kasinkomsten overtroffen de kasuitgaven met 7 milliard dollar in deze periode. Voor de eerste helft van 1947 wordt het kasoverschot op 5 milliard 's jaars geschat. De overschotten worden gebruikt tot vermindering van de staatsschuld.

Aanbevelingen.

Omdat een hoog productiepeil gehandhaafd kan worden, geeft het rapport enige algemene aanbevelingen:

1. Prijsaanpassingen naar beneden; zodra de productiekosten dit mogelijk maken en voordat de markt tot prijsverlaging dwingt. De President herhaalt in dit rapport zijn pleidooi van het Januari-rapport, dat onvoldoende resultaat geboekt heeft. Dat hij ditmaal meer succes zal hebben, lijkt onwaarschijnlijk. Ook al möge zelfbeperking van de individu op den duur tot een beter resultaat voor de gemeenschap en ook voor hemzelf leiden, het nastreven van het directe eigenbelang blijft de motor van het Amerikaanse economische stelsel.

2. Loonsverhogingen, voorzover de productiviteit dit toelaat en prijsverhogingen niet het gevolg zijn. Na de loonsverhogingen in o.a. de staal- en automobiellndustrie zijn verdere aanpassingen noodzakelijk, speciaal voor de laagstbetaalde arbeiders, omdat de jongste loonsverhogingen meer in het bijzonder op de bestbetaalde arbeiders van toepassing zijn geweest.

3. Beperking van de winsten, om de onder 1 en 2 genoemde aanbevelingen te verwezenlijken.

4. Uitstel van de van verschillende kanten voorgestelde belastingverlaging, die op dit ogenblik inflationair zou werken, tot de tijd, dat een teruggang in de economische activiteit dreigt.

Het „foreign aid program”.

Het laatste deel van het rapport wordt ingenomen door een analyse van enige belangrijke aspecten van de huidige economische toestand, zoals de agrarische prijs-situatie, de loonsverhogingen in de steenkolenmijnen, de vooruitzichten in de bouwnijverheid en het „foreign aid program”.

Over dit laatste worden enkele speciaal voor de Europese landen belangrijke opmerkingen gemaakt. De nadruk wordt erop gelegd, dat de Verenigde Staten door het verlenen van verdere hulp bij de wederopbouw van de wereld het tijdstip kunnen vervroegen, waarop de andere landen in staat zijn voor de benodigde Amerikaanse im-

porten met exporten te betalen en aldus een „working world economy” kan worden bereikt. Toch dienen niet alleen de behoeften van andere landen in het oog te worden gehouden, maar ook de mogelijkheid voor de Verenigde Staten aan die behoeften te voldoen. Het hoge peil der exporten in het laatste halfjaar, aldus het rapport, heeft tot de totale vraag bijgedragen in een tijd, waarin de binnenlandse vraag reeds zeer groot was. Een vermindering van die exporten zou geen evenredige vermindering in de werkgelegenheid hebben veroorzaakt. In sommige sectoren (bijv. granen) heeft de grote export sterk tot de prijsstijging bijgedragen. Te zeggen, dat de exporten aldus een groot offer voor de Amerikaanse economie betekend hebben, is echter een miskenning van het feit, dat zelfs in de laatste 6 maanden de geëxporteerde hoeveelheid goederen slechts een fractie van het nationaal product heeft uitgemaakt en het verzorgingspeil van de bevolking in het algemeen belangrijk boven dat van voor de oorlog heeft gelegen. Slechts op enkele speciale gebieden (vrachtauto's, rails) is de export veel hoger geweest in verhouding tot de nationale productie dan voor de oorlog.

Een van de laatste alinea's, tenslotte, is kenmerkend voor de plaats, die de hulp aan het buitenland en in het bijzonder het Marshall-plan op dit ogenblik in het denken der Amerikanen inneemt. Het steunen van het Amerikaanse productiepeil is bepaald niet — althans op het ogenblik — één van de doeleinden, die men met die hulp denkt te verwezenlijken, zulks in tegenstelling met wat in Europa veelal wordt gemeend. „While the level of exports has important effects on the American economy, it must be clear that we did not and should not embark upon foreign aid programs as a device for supporting maximum production and employment at home. . . . The immediate and sole objective of our foreign aid programs should be to restore a vigorous, stable and peaceful world economy”.

Washington D.C.

A. PFEIFER.

AMERIKA'S SCHEEPVAARTPOLITIEK.

Zoals reeds in de dagbladders is medegedeeld, heeft de Amerikaanse Regering een wetsontwerp ingediend, dat beoogt Duitsland en Japan de beschikking te geven over een aantal Liberty-vrachtschepen, en wel op zgn. „bareboat”-basis, zodat beide landen de schepen zelf kunnen bemannen en exploiteren. Het gaat hier niet om een beperkt aantal schepen. Het totale draagvermogen der 75 Liberty-schepen, welke de Amerikaanse Regering zich voorstelt zowel ter beschikking van Duitsland als Japan te stellen, bedraagt niet minder dan rond 780.000 tons.

Het „American Merchant Marine Institute” wijst op de gevaren, die uit een eventuele tenuitvoerlegging van dit plan kunnen voortvloeien. Men ziet hierin een eerste stap op de weg naar reconstructie der Duitse en Japanse handelsvloot — krachtens het verdrag van Potsdam verboden — en acht het in hoge mate onjuist, dat de Verenigde Staten er op deze wijze toe zouden bijdragen, dat deze landen de beschikking krijgen over een groter vloot dan waarover Finland, Portugal, België, om niet te spreken van Argentinië en Brazilië — laatstgenoemde landen streven eveneens naar de schepping van een eigen handelsvloot — op het ogenblik beschikken. Krachtens de bepalingen van het verdrag van Potsdam moet de Duitse koopvaardijvloot beperkt blijven tot een omvang van 200.000 tons draagvermogen, met dien verstande, dat uitsluitend kustvaartschepen van bescheiden tonnenmaat en snelheid mogen worden geëxploiteerd. Zelfs indien men van 'oordeel is, dat landen als Duitsland en Japan niet blijvend als zeevarende landen kunnen en mogen worden uitgeschakeld, rijst de vraag, of dit Amerikaanse wetsontwerp, hoezeer passend in de huidige Amerikaanse politiek ten aanzien van de

economische wederopbouw van deze landen, niet prematuur moet worden geacht. Men dient te bedenken, dat de beide voormalige as-partners in het jongste verleden, als belangrijk onderdeel ener in hoge mate agressieve politiek, in snel tempo hun handelsvloot hebben uitgebreid. Ofschoon ook na de eerste wereldoorlog Duitsland's handelsvloot werd geliquideerd, beschikten onze Oostelijke burenen in 1939 weder over een goeddeels moderne vloot van 854 schepen metende 3.915.978 bruto register tons, waarmede Duitsland de vijfde plaats op de ranglijst der zeevarende landen innam. Ook de groei van Japan's koopvaardijvloot heeft zich in snel tempo voltrokken. Beschikte men in 1870 slechts over een totale tonnenmaat van 24.000 tons, aan het eind van de eerste wereldoorlog, in 1918, was deze reeds gestegen tot 1.600.000 br.reg. tons. Dank zij royale regeringssteun, die tevens een modernisering mogelijk maakte, was de inhoud der vloot in 1939 ruim 5.000.000 br.reg. tons en nam Japan de derde plaats op de ranglijst in!

Niet ten onrechte vreest het „American Merchant Marine Institute”, dat, indien Duitsland en Japan in maritiem opzicht door Amerika op de been worden geholpen door de beschikbaarstelling van een aantal Liberty-schepen, de „flood-gates of their shipping ambitions” wijd worden opengezet en dat opnieuw zal worden getracht in snel tempo het verloren prestige als zeevarende landen te herwinnen. Weliswaar is het blijken het wetsontwerp de bedoeling, de schepen in eerste aanleg te doen dienen voor het vervoer van relief-lading etc., terwijl zij in 1951 wederom ter beschikking van de Verenigde Staten moeten worden gesteld, maar men vreest, dat de schepen geleidelijk in eigendom aan de beide landen zullen worden overgedragen, m.a.w. dat aan de teruggavetermijn niet scherp de hand zal worden gehouden, zomin als dit bijv. met betrekking tot Engeland is geschied. Bovendien vreest men, dat de 75 „Liberties”, waarover Duitsland en Japan elk de beschikking zouden krijgen, de kern zullen vormen van een nieuwe vloot, waarmede o.a. de Amerikaanse reders zullen moeten concurreren.

In het midden zij gelaten, of en in hoeverre ook de wens om het nog steeds overvloedig bezit aan Liberty-schepen mede door de toewijzing van in totaal 150 stuks aan Duitsland en Japan te verminderen, een rol speelt. Door verkoop — o.a. 105 aan Engeland, 98 aan Griekenland, 71 aan Frankrijk, 53 aan Amerikaanse reders, 50 aan Italië, 49 aan Panama, 26 aan Nederland en 19 aan Noorwegen¹⁾ — en door het (dank zij het hoge vrachtenpeil, waardoor een lonende exploitatie onder Amerikaanse vlag mogelijk is) wederom in de vaart brengen van een aantal Liberty-schepen, is het totaal aan opgelegde schepen der reservevloot gedurende de achterliggende maanden niet onbelangrijk verminderd.

Opgelegde schepen der Amerikaanse reservevloot.

1947	Januari	Februari	Maart	April	Mei
„Liberties” aantal tonnen- maat	768	674	584	523	515
T2-tankers aantal tonnen- maat	5.500.000	4.850.000	4.200.000	3.750.000	3.650.000
Totaal van alle klassen incl. „Liberties” en T2- tankers	170	168	165	141	99
aantal tonnen- maat	1.730.000	1.710.000	1.680.000	1.440.000	1.000.000
aantal tonnen- maat	1.625	1.512	1.401	1.300	1.227
aantal tonnen- maat	11.000.000	10.200.000	9.500.000	8.500.000	7.900.000

Uit bovenstaande vergelijkende opstelling blijkt, dat los van het minder aantal opgelegde Liberty-schepen ook de reservevloot aan T2-tankers geleidelijk, en vergeleken met Januari jl. zelfs niet onbelangrijk, is verminderd.

¹⁾ In totaal werden tot dusver 946 der gedurende de oorlog in Amerika gebouwde schepen, t.w. 238 metende 1.760.000 br.reg. tons aan Amerikaanse en 708 metende 4.780.000 br.reg. tons aan buitenlandse kopers verkocht.

In totaal had Amerika de beschikking over 2.500 „Liberties”, waarvan tot dusver 511 zijn verkocht, 515 opgenomen in de reservevloot en circa 1.500 in de vaart zijn.

Het zal interessant zijn te zien, hoe het Congres reageert op het wetsvoorstel. Neemt de oppositie uit Amerikaanse rederskringen toe, dan is het geenszins zeker, dat het kracht van wet krijgt.

C. VERMEY.

ENGELAND'S ENERGIEPROBLEMEN.

Van welke zijde men de huidige economische crisis in Engeland ook bekijkt, men komt altijd weer terecht op de steenkolennoed als één der belangrijkste oorzaken ervan. En ofschoon de huidige Engelse Regering, welke nu reeds twee jaar met dit probleem worstelt, de taak heeft een oplossing te vinden, zij kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor deze oorzaak, welke evenmin direct uit de tweede wereldoorlog voortvloeit. De steenkolennoed is het resultaat van een tendens, welke onmiddellijk na de eerste wereldoorlog begonnen is. In 1913 leverden de Engelse mijnen 287 miljoen ton kolen, waarvan 73 miljoen ton werd geëxporteerd. Maar na de oorlog hadden de Engelsen te kampen met een verminderende vraag naar hun kolen op de internationale markt, als gevolg van het aanbod van landen, die tegen lagere prijzen leverden, en het toenemende gebruik van stookolie.

De eigenaars van de mijnen, die de enige natuurlijke grondstof voortbrengen, die Engeland in voldoende mate bezit, hebben nagelaten maatregelen te nemen om aan deze moeielijkheden het hoofd te bieden. In andere landen trachtte men door modernisering en mechanisering van het mijnbedrijf de productiviteit zodanig op te voeren, dat de productiekosten aan de gedaalde prijzen konden worden aangepast. Zo werd in het Ruhrgebied, waar de productiviteit 10 pCt lager was dan in Engeland, de productie per mijnwerker tussen 1925 en 1936 opgevoerd met 81 pCt; in Nederland, waar de productiviteit-oorspronkelijk 20 pCt lager was, werd in dezelfde periode de productie per mijnwerker met 118 pCt verhoogd. In Engeland echter ging de prijsverlaging voornamelijk ten koste van de lonen en arbeidsomstandigheden van de mijnwerkers, hetgeen weer tot gevolg had, dat op de duur weinigen zich tot dit ongezonde en gevaarlijke beroep aangetrokken voelden. Hierdoor daalde het aantal mijnwerkers, dat in 1924 nog 1.172.000 had bedragen, tot 709.300 in 1942 en de kolenproductie verminderde in ongeveer gelijke mate.

In het laatstgenoemde jaar dekte de productie van 204 miljoen ton nog maar nauwelijks de nationale behoefte en de Regering begon zich ernstig bezorgd te maken over de mogelijke gevolgen van een eventuele nog verdere daling. De toenmalige coalitieregering stelde een commissie in, die het gehele vraagstuk van de kolenproductie nauwkeurig moest bestuderen en deze bracht in 1945, nog voordat de Labourregering aan het bewind kwam, rapport uit (het zgn. Reid-Report). Het ergst kwam daarin de inefficiency van het mijnbedrijf wel tot uiting bij de vergelijking van het aantal transportarbeiders met andere landen. Terwijl in Nederland voor het naar boven brengen van iedere ton kolen gemiddeld 4 à 5 arbeiders nodig zijn en in de Verenigde Staten slechts 2, moest dit werk in Engeland door niet minder dan 20 arbeiders worden verricht.

Het Reid-Report gaf een groot aantal maatregelen aan, welke verbetering in de toestand moesten brengen. In de eerste plaats moesten de mechanische hulpmiddelen sterk worden uitgebreid, mijnen worden gecombineerd, nieuwe schachten worden geboord, oude worden gesloten enz. Dit alles vergde grote investeringen en kon slechts worden uitgevoerd door de mijnen te nationaliseren. Verder moest het aantal mijnwerkers worden uitgebreid door betere lonen en arbeidsvoorwaarden en hun productie moest

worden verhoogd door een verbetering van de technische opleiding.

Maatregelen der Labourregering.

De Labourregering heeft de maatregelen, welke in het Reid-Report werden aanbevolen, op de voet gevolgd. De verbetering van de technische outillage kon slechts op lange termijn resultaten opleveren, ofschoon zij onmiddellijk met kracht werd aangepakt. De eerste taak was evenwel de uitbreiding van het aantal mijnwerkers en de opvoering van de productie per mijnwerker. Er werd een grootscheepse propagandacampagne op touw gezet in pers, radio en film; jonge mijnwerkers werden van militaire dienstplicht vrijgesteld en principiële dienstweigeraars in de gelegenheid gesteld hun tijd in de mijnen uit te dienen; lonen en arbeidsvoorwaarden werden aantrekkelijk gemaakt en door al deze maatregelen kon heel langzaam een geleidelijke toeneming van het aantal arbeidskrachten worden geconstateerd. Ook de productiviteit begon enigszins te stijgen, toen na de nationalisatie de grond van de animositeit tussen mijnwerkers en eigenaars verdwenen was.

De aldus bereikte voordelen werden echter door de Regering weer teniet gedaan bij de invoering van de 5-daagse werkweek. Nu was dit onvermijdelijk. De Labourpartij had een kortere werkweek aan de mijnwerkers beloofd en er zouden zeker onlusten zijn uitgebroken, wanneer zij deze belofte niet had gehouden. Maar voordat het zover was, hadden de mijnwerkers zich dit recht reeds zelf toegekend. Door het grote aantal absenties bedroeg het gemiddelde aantal werkdagen per arbeider vóór de invoering van de korte werkweek ongeveer 4,7 per week. Door te rekenen op de loyaliteit van de mijnwerkers hoopte men, dat het aantal ongeoorloofde absentiegevallen zou verminderen en de arbeiders inderdaad 5 volle dagen per week zouden gaan werken. Na twee maanden bleek evenwel, dat de tijdelijke productieverhoging niet kon worden gehandhaafd. Door de arbeiders te verzoeken een half uur per dag langer te werken, met behoud van de vijfdaagse werkweek, hoopt de Regering de kolenvoorziening in de komende winter nog te redden.

Het is echter niet waarschijnlijk, dat het doel van 200 miljoen ton voor dit jaar nog kan worden gehaald. In dat geval kan een herhaling van de industriële ineenstorting van de afgelopen winter slechts worden voorkomen door invoer van kolen uit Amerika, hetgeen een nieuwe aanslag zou betekenen op de dollarreserves, die vermoedelijk in November a.s. zullen zijn uitgeput.

De toestand zou nooit zo ernstig zijn geworden, wanneer de thans te nemen maatregelen eerder hadden kunnen worden uitgevoerd. Het kwaad is echter geschied in 1945; toen de productie slechts 174 miljoen ton bedroeg en men er toe overging de overbruggingsvoorraden te consumeren¹⁾. In de zomer van 1946 slaagde men er niet in deze voldoende aan te vullen en de crisis in Januari en Februari jl. was daardoor onvermijdelijk. Door de strenge en langdurige koude werd zij alleen verscherpt en veroorzaakte, door het volledig lamleggen van het bedrijfsleven, voor het eerst sedert de grote depressie een werkloosheid van rond 2 miljoen arbeiders.

In de afgelopen winter stagneerde niet alleen de kolenvoorziening, ook de electriciteitscentrales vielen uit. Vóór de oorlog hadden deze een kolenvoorraad van 10 tot 12 weken. Gedurende de oorlog werd dit verminderd tot 6 weken, doch de winter van 1946—1947 werd ingegaan met een voorraad voor slechts 4 weken, welke te klein was om de koudeperiode te overbruggen. Men wil het uitvallen van de electriciteitscentrales dit jaar in ieder geval voorkomen, door ze voor een langere periode te bevoorraden. Doch zelfs wanneer er ruim voldoende kolen beschikbaar

woulden komen voor de electriciteitsproductie, dan zou er nog een tekort zijn aan elektrische stroom voor de opvoering van de industriële productie. Er is namelijk een groot tekort aan elektrische krachtstations, als gevolg van het sterk gestegen verbruik, dat in 1933 13,56 milliard kWh bedroeg, in 1939 26,41 milliard kWh en in 1946 41,24 milliard kWh. Gedurende de oorlog kon de capaciteit niet voldoende worden uitgebreid. Thans zijn er 18 grote krachtstations in aanbouw, welke echter niet voor 1950 in gebruik genomen zullen kunnen worden, waardoor de bestaande stations aan een voortdurende overbezetting blijven lijden.

Er is in Engeland geen stroomrantsoenering, zoals in Nederland. Gedurende de afgelopen winter trachtte de Regering het stroomverbruik gedurende de spitsuren te beperken door het opleggen van een verbod, terwijl ook de radio niet uitzond. Verder werd een zware extra omzetsbelasting vastgesteld voor allerlei huishoudelijke elektrische apparaten, zoals stofzuigers, strijkijzers, kachels, kooktoestellen e.d. Al deze maatregelen zullen voor de komende winter evenwel onvoldoende zijn en daarom heeft de Regering na lang overleg met vakverenigingen en vertegenwoordigers uit de betrokken industrieën besloten om per 1 October a.s. over te gaan tot de invoering van variërende arbeidstijden in verschillende bedrijfstakken. Door het werken met meerdere ploegen en verschuiving van de arbeidstijden, speciaal in machinefabrieken, hoopt zij een meer gelijkmatige benutting van de per 24 uur beschikbare hoeveelheid stroom tot stand te kunnen brengen. Het is echter een maatregel, welke diep ingrijpt in het maatschappelijk en economisch leven. Gewoonten van hele gezinnen zullen moeten worden gewijzigd, er zullen ochtend- inplaats van avondscholen voor volwassenen moeten komen, verder ochtendbioscopen; loonregelingen en arbeidsovereenkomsten betreffende overwerkbetalingen zullen moeten worden gewijzigd, er moeten weer speciale cantines voor de arbeiders worden geopend, die gewend waren hun maaltijden in een goedkoop restaurant te gebruiken, etc.

Enkel internationale aspecten.

De Engelse kolencrisis heeft ook belangrijke internationale consequenties. Ondanks de gedaalde productie exporteerde Engeland vóór de oorlog nog 36 miljoen ton kolen, waarmee een belangrijke bijdrage werd geleverd in de energievoorziening van Europa. Nu deze uitvoer vrijwel geheel is verdwenen en ook de productie van de mijnen op het vasteland nog beneden normaal is, zijn in het bijzonder landen als Frankrijk, Italië, Denemarken en Zweden aangewezen op invoer van dure kolen uit Amerika, welke \$ 400 miljoen per jaar kosten die „The Economist” „one of the worst of all the dollar extravagancies caused by the war” noemde. In de onderstaande staat zijn de productie-indices in de mijnbouw gegeven van de voornaamste West-Europese landen, met daarnaast die van de nieuwe leverancier, de U.S.A. De cijfers zijn berekend aan de hand van statistieken van de United Nations.

Productie-indices steenkolenwinning.

	U.S.A.	Engeland	Frankrijk	Ruhr	België	Nederland
1938	100	100	100	100	100	100
1939	112	102	105	101	100	95
1940	129	98	84	99	86	90
1941	144	90	89	102	90	99
1942	163	89	89	102	84	91
1943	165	87	86	102	80	93
1944	173	84	54	87	46	62
1945	161	80	71	26	53	38
1946	149	83	101	42	77	62
1947	160	79	103	48	80	75

De cijfers voor 1947 zijn schattingen, welke zijn geba-

¹⁾ Men zie in dit verband „Het steenkolenvraagstuk in Groot-Brittannië” door Drs G. Stuvet in „E.-S.B.” van 11 September 1946, blz. 585.

seerd op de resultaten van de eerste maanden van dit jaar. Het herstel van de Franse kolenproductie neemt niet weg, dat de resultaten van de Franse mijnen (incl. het Saargebied) nog verre van voldoende zijn om de behoeften te dekken. Frankrijk heeft dringend de kolen uit het Ruhrgebied nodig, welke vóór de oorlog 40 pCt van de kolenvoorziening van Europa verzorgden. Nu staat dit gebied, waar het herstel blijkbaar maar niet wil inzetten, onder het beheer van Engeland, dat ook in het eigen land niet in staat was, de moeilijkheden te overwinnen. Het is een doorn in het oog van Frankrijk, dat er op wijst er in het Saargebied in geslaagd te zijn de kolenproductie op te voeren tot 80 pCt van het vooroorlogse niveau. De productie per mijnwerker, welke vroeger lager was dan in het Ruhrgebied, bedraagt thans 1.126 kg per maand tegen 1.000 kg in de Ruhrmijnen.

Frankrijk wil thans de mijnen in het Ruhrgebied onder een intergeallieerde contrôlecommissie stellen en het wordt hierin gesteund door de Verenigde Staten. Dit is dan ook één van de belangrijke punten, welke ter tafel komen bij de besprekingen met Engeland te Washington over het economisch herstel van het Ruhrgebied.

H. J. GROENEVELT.

Gegevens ontleend aan het Reid-Report, „The Economist” van 5 en 12 Juli jl., „Neue Zürcher Zeitung” van 26 Juli, Statistisch Bulletin van de United Nations en mededelingen van BBC.

BOEKBESPREKING.

Dr J. F. Haccoû, De Indische Exportproducten. Stenfert Kroese, Leiden 1947.

Nu dat de aandacht van de wereld zo gevestigd is op Indonesië, is het leerzaam een boek te raadplegen als van Dr Haccoû over „De Indische Exportproducten”. Men vindt in deze verhandeling een beschrijving van datgene, wat het land economisch zo belangrijk maakt: zijn bodemschatten en landbouwvoortbrengselen, die via de export op de wereldmarkt komen. Aan deze producten heeft men in tal van landen behoefte. Men denke slechts aan het tekort aan vetten, dat allerwege heerst. Indonesië bezit twee belangrijke vetrijke producten: copra en palmolie. Men denke voorts aan kina, practisch een monopolieproduct van Java. Tenslotte zij gewezen op consumptieartikelen als suiker, thee, tabak, op grondstoffen als tin, bauxiet, op de houtrijkdom ook van Java, van Borneo, op het belang van de rijst, die, indien zij wederom in voldoende hoeveelheden wordt voortgebracht, tot gevolg heeft, dat meer tarwe aan Europa ter beschikking zou kunnen worden gesteld.

Dr Haccoû geeft van al deze producten een uitvoerige verhandeling. Aardolie, suiker, koffie, tabak, copra, specerijen, rubber, thee, tin, kina, mais, kapok, tapioca, oliepalm, vezel, te zamen in 1938 een exportwaarde vertegenwoordigend van circa f 600 millioen, behoren tot Indonesië's rijkdom. Zij vormen echter geen rijkdom, die voor het oprapen is. Veel kapitaal is daaraan besteed, veel arbeid ook, zowel organisatorisch, wetenschappelijk, als uitvoerend. Zonder proeftuinen, laboratoria, bestrijding van plantenziekten geen suikercultuur, die, hoewel een gering percentage slechts vertegenwoordigend van de totale wereldexport, voor de bevolking in de vorm van uitgekeerde lonen belangrijk is; zonder die proeftuinen, enz., ook geen tabak, geen kina, geen thee. Zij vereisen echter meer: een behoorlijk vervoer, een goed werkend afzetapparaat, een voortdurend letten op de wisselingen van de vraag.

Niet altijd heeft Indonesië dezelfde producten voortgebracht als thans: Er heeft een verschuiving plaats gehad van consumptiegoederen naar grondstoffen, echter niet in die zin, dat de genotmiddelen geen betekenis meer hebben, want een product als bijv. thee is nog altijd belangrijk, maar wel hebben producten als copra, rubber en tin aan belangrijkheid gewonnen.

Behalve een beschrijving van de Indische exportproducten geeft Dr Haccoû ook een behandeling van vele daarmee samenhangende vraagstukken, zoals bijv. de financiering van Indische ondernemingen, de restrictie, die in verband met de depressie moest worden ingevoerd ten aanzien van verschillende producten, en ook de netelige „drainage-theorie”. In wezen komt dit laatste probleem neer op de vraag, of, om in de taal der Oostenrijkse school te spreken, aan bepaalde productiefactoren, in casu aan het kapitaal en bepaalde soorten van arbeid, niet te veel is toegerekend. De schrijver meent van niet. Het vraagstuk spruit regelrecht uit het feit voort, dat de Indische exportproducten zijn tot stand gekomen door de samenwerking van Indonesische natuur en uitvoerende arbeid enerzijds met Westers kapitaal en Westerse leidende arbeid anderzijds. Het staat in het teken van politieke hartstochten; economisch echter komt het neer op de beloning van natuur, arbeid en kapitaal en het ware te wensen, dat zowel voor- als tegenstanders van de „drainage-theorie” het probleem zuiver economisch weten te zien. Voorshands zal daarover, evenmin als bijv. over het cultuurstelsel, nog wel niet het laatste woord zijn gesproken.

Het spreekt vanzelf, dat een boek handelend over Indische exportproducten zich ook inlaat met de vraag, welke betekenis zij hebben voor Indonesië, dat daaraan zijn natuur en uitvoerende arbeid heeft gegeven en voor Nederland, dat in hoofdzaak het benodigde kapitaal en de leiding heeft geleverd.

De betekenis van Indonesië voor Nederland springt in een tijd als deze wel bijzonder in het oog. Ongeveer f 4 milliard Nederlands kapitaal is in Indonesië belegd en veel Nederlandse arbeid is aan Indonesië besteed. De beloning van beide zou voor Nederland bijzonder welkom zijn, voor Nederland als geheel wel te verstaan, dat met de verkregen inkomsten voor een deel zijn gebrek aan grondstoffen en consumptiegoederen zou kunnen compenseren.

Van het belang, dat Indonesië heeft bij de met behulp van Nederland verkregen exportproducten, zou het wenselijk zijn, indien een soortgelijke berekening zou worden gemaakt als door Prof. Tinbergen en Derksen is uitgevoerd ten aanzien van Nederland. Dat zij van grote betekenis zijn voor Indonesië, demonstreert Dr Haccoû aan de hand van vele gegevens en cijfers.

Wat zal de toekomst zijn van Indonesië's producten? De schrijver toont zich in dit opzicht niet bijzonder optimistisch. Hij wijst op het geleden tempoverlies. Er was vlak na de beëindiging van de oorlog in Europa en het Oosten een grote vraag naar allerlei goederen, naar goederen uit Indonesië evenzeer. Men denke slechts aan rubber. Terwijl echter, Malakka ten volle profijt heeft kunnen trekken van de „sellers' market”, is dat met Indonesië slechts ten dele het geval. De politieke verwarring maakte een regelmatige productie niet mogelijk. Inmiddels dreigt de „sellers' market” om te slaan tot een „buyers' market”, terwijl bovendien rekening dient te worden gehouden met een hoger kostenpeil en met de concurrentie van synthetische artikelen, waarbij het geval met rubber wel zeer sprekend is.

Al hoeft men de mening van Dr Haccoû niet in haar geheel te delen, zo is het toch goed, dat hij hier een waarschuwend stem laat horen. Vooral op langer termijn zal inderdaad het vraagstuk van de afzet van Indonesische producten met vele moeilijkheden te kampen hebben. Een opstelling van groeicurves zou in dit opzicht verhelderend werken, want tenslotte staat het nog niet vast, of de vraag naar verschillende Indonesische producten inderdaad reeds verzadigd is. Op korte termijn lijken intussen voor menig product, ondanks het geleden tempoverlies, nog wel mogelijkheden te bestaan (bijv. oliepalm).

Het boek van Dr Haccoû behandelt nog andere vraagstukken dan hier aangevoerd. Het is echter niet wel doenlijk ze alle te releveren. Het vorenstaande moge vol-

doende zijn om een indruk te geven van de brede opzet van het werk, dat een aanwinst is voor de literatuur over het bepalende element van de Indonesische huishouding: zijn exportproducten. Misschien had de indeling strakker, causaler kunnen zijn; het blijft echter een lezenswaardig boek, dat een goed inzicht geeft in de economische betekenis van Indonesië.

K.

AANTEKENING.

KAPITAALSHEFFINGEN IN NEDERLAND, BELGIË EN LUXEMBURG.

Door de Belgische groep van de Internationale Vereniging voor Financieel en Fiscaal Recht (I.F.A.) is op 5 Juli jl. te Brussel een vergadering onder de Belgische, Luxemburgse en Nederlandse leden belegd met als onderwerp van bespreking: Internationale Dubbele Belasting, in het bijzonder een vergelijking van de kapitaalsheffingen in Nederland, België en Luxemburg.

Praeadviesen werden uitgebracht door resp. Mr W. R. Emmen Riedel, algemeen secretaris der I.F.A., Mr F. Loesch, advocaat te Luxemburg, Mr Cardijn, advocaat bij het Gerechtshof te Brussel en Mr M. Feye, eveneens advocaat bij genoemd Gerechtshof. Een kort uittreksel in het Frans over de kapitaalsheffingen in Nederland was van de hand van Mr H. J. Dirks.

Mr Emmen Riedel gaf een uiteenzetting van het internationaal fiscaal recht, toegepast op de Nederlandse wetgeving. Hij wees er op, dat bij een objectieve critiek op enige belasting men zich dient af te vragen, uit welk gezichtspunt men die belasting beziet. Uitgegaan moet worden van een reeks van gezichtspunten, van bepaalde beginselen.

Die beginselen kunnen worden onderscheiden in de attributieve, de constitutieve en de distributieve. Bij de attributieve beginselen gaat het om de vraag, welke fiscale middelen aan de Overheid zijn toegekend. Hiertoe dient ook te worden gerekend het beginsel, dat de Overheid zich moet bepalen tot afdwingbare belastingen en dat zij de internationale regelen van attributie in acht behoort te nemen. De constitutieve beginselen hebben betrekking op de vraag, wat de Overheid mag doen en wat zij behoort te laten met betrekking tot haar rechts- en welvaarts-gemeenschap. De distributieve beginselen handelen over de verdelingsvragen van de belasting.

Ten aanzien van het behandelde onderwerp gaat het in hoofdzaak om de attributieve beginselen: heeft de wetgever niet verder gegrepen dan hij kan en mag grijpen? Een belangrijke overweging hierbij is, of en in hoeverre het Londense besluit A I, waarbij de Regering de beschermende hand wist te leggen op het Nederlandse bezit in het buitenland, effectief zal zijn.

Wegens afwezigheid van Mr Loesch werd diens verslag over de Luxemburgse kapitaalsheffing door Mr Cardijn voorgelezen. Daarna gaf laatstgenoemde verslag van de Belgische kapitaalsheffing.

Mr Feye bouwde een synthese op van de uitgebrachte rapporten, betreffende de conflicten tussen de wetgevingen van de drie landen en de daardoor ontstane twee- of meervoudige belastingen. De voorzitter, Prof. Coart Frésart, legde er de nadruk op, dat de wetgevers de materie elk van het eigen gezichtspunt uitgewerkt hebben en dat het probleem van de dubbele belasting nooit duidelijker naar voren kwam dan thans.

De begrippen „analogue” en „similaire” in verband met art. 31 van de Nederlandse wet op de V.A.B. gaven aanleiding tot een discussie.

Prof. Dr N. J. Polak was van mening, dat men verstandig deed zulke begrippen in het licht van de economische-financiële grondslagen van de Nederlandse kapitaalsheffing te interpreteren, welke grondslagen een ruime opzet verklaren en rechtvaardigen. Volgens hem dient

men voor alles de bedoeling van de wetgever in het oog te houden.

Op een vraag van Mr H. A. Zeven aan de Belgische groep, of de kapitaalsheffingen in België niet zozeer ten voordele van de schatkist dan wel als monetaire maatregel bedoeld waren, gelijk in Nederland, antwoordde Prof. Coart Frésart bevestigend.

Van Belgische zijde werd aangedrongen op het spoedig tot stand komen van verdragen ter vermindering van dubbele belastingen, in het kader der aanstaande economische unie.

Mr Dr E. J. E. M. H. Jaspar, secretaris-generaal van de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse douane-overeenkomst; wees op de drie étappes in de samenwerking tussen de drie landen; de eerste étape, de tariefunie, zal volgens een zo juist genomen besluit in October 1947 ingaan. Hij drong er op aan om thans een aanvang te maken met het onderzoek van alle problemen, welke met de economische unie samenhangen.

Mr van Soest repliceerde met er op te wijzen, dat niet te veel nadruk kan worden gelegd op de verdragen ter voorkoming van dubbele belasting en de economische unie. Mr Dr Jaspar verzocht de vergadering om aan het secretariaat-generaal van de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-overeenkomst een schriftelijke uiteenzetting van de moeilijkheden voor te leggen. Mr Emmen Riedel bracht onder de aandacht van de vergadering de mogelijkheid van het in het leven roepen van studiecmissies door de landelijke groepen; aan de Belgische groep werd daarbij in overweging gegeven een dergelijke commissie in te stellen ter bestudering van genoemde vraagstukken.

Tenslotte vestigde Mr Emmen Riedel de aandacht op het werkterrein van de I.F.A., dat niet alleen het fiscale, doch ook het financiële recht omvat. Aan dit laatste ware meer aandacht te besteden, zoals reeds op de bestuursvergadering te Parijs naar voren werd gebracht.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE DOLLARCRISIS IN AMERIKAANSE OGEN.

In de Verenigde Staten heeft men uiteraard ook oog voor het feit, dat de exporten van het land de importen verre overtreffen. „The actual excess of exports over imports for the first five months of this year”, aldus Franklin Prager in „The Commercial & Financial Chronicle” van 17 Juli jl. „was over \$ 4 billions”. Terwijl men toegeeft, dat deze toestand voor de betrokken importerende landen moeilijkheden met zich brengt, wijst men in de Verenigde Staten echter op de bestaande goud- en dollarreserves van het buitenland.

Eind Mei van dit jaar zouden, „outside the United States stock, and outside the monetary Fund and the World Bank”, de goudreserves van het buitenland, naar een schatting van „The National City Bank of New York” in haar maandbericht van Juli jl., \$ 15 milliard bedragen tegen \$ 10 milliard in 1940. Buitenlandse saldi aan dollars beliepen per eind Mei \$ 5 milliard, zodat in totaal een reserve aanwezig moet zijn van circa \$ 20 à \$ 21 milliard. Rusland uitgezonderd, bedraagt de jaarlijkse goudproductie circa \$ 700 miljoen.

Behalve deze reserves „dollars are constantly being supplied under existing programs”. Volgens een taxatie van ex-president Hoover bedraagt het onaangewende gedeelte van de door de Verenigde Staten per 1 Juli 1947 verleende credieten \$ 5 milliard, waarbij nog gevoegd kan worden \$ 1 milliard aan particuliere giften en leningen en nog geen rekening is gehouden met verdere leningen door het Internationale Fonds en de Internationale Bank.

Tezamen met de goud- en dollarreserves is dus op korte termijn voor het buitenland beschikbaar circa \$ 26 à \$ 27 milliard. In feite bedraagt het onaangewende gedeelte van de toegestane leningen nog minstens \$ 12 milliard. De

schatting van Hoover heeft betrekking op de toestand per 1 Juli jl.

In het licht van deze feiten is „The National City Bank of New York” geneigd om niet te spreken van een acute dollarcrisis, al verheelt het blad niet, dat er moeilijkheden zijn vanwege het hoge prijsniveau in de Verenigde Staten en de goud- en dollarreserves niet altijd daar zitten, waar zij het meest nodig zijn.

EEN VOOR- EN NA-OORLOGS BUDGET VAN DE VERENIGDE STATEN VERGELEKEN.

Hieronder plaatsen wij ter vergelijking de budgetten van de Verenigde Staten voor de jaren 1930 en 1947.

	1930 ¹⁾	1947 ¹⁾
	(in miljoenen dollars)	
<i>Inkomsten.</i>		
Inkomsten- en oorlogswinstbelasting	2.411	29.305
Diverse belastingen	628	8.049
Douane-inkomsten	587	494
Overige	552	6.855
Bruto-inkomsten	4.178	44.703
<i>Uitgaven.</i>		
Nationale verdediging	721	15.287
Terminal leave pay ²⁾	—	1.992
Interest	659	4.958
Belastingteruggave	158	3.041
Veteranen ³⁾	447	7.259
Overige	1.455	9.968
Totale uitgaven	3.440	42.505
Begrotingsoverschot	738	754

¹⁾ Begrotingsjaar, eindigende 30 Juni.

²⁾ Iedere militair, die de dienst verlaat, krijgt een toelage.

³⁾ Onder deze post vallen de overige toelagen, waarop de veteranen recht hebben als werkloosheidscompensatie. (maximaal voor een jaar) en toelagen voor het volgen van onderwijs gedurende een bepaalde periode, afhankelijk van de tijd, dat men in dienst was.

Een vergelijking is van belang, omdat er ditmaal voor het eerst sedert 1930 een overschot is. Maar wat een verschil tussen beide begrotingen. De inkomsten zijn ditmaal tienmaal groter dan in 1930, de uitgaven evenwel twaalfmaal. Dit is toe te schrijven aan de invloed van de oorlog, die nog steeds werkzaam is. De begroting van defensie alleen is viermaal groter dan de gehele begroting van 1930. Alleen reeds de uitgaven voor de veteranen zijn tweemaal groter dan de totale begroting van 1930 en vrijwel gelijk aan de uitgaven van alle overige departementen tezamen (met uitzondering van die van oorlog).

Wat de lopende begroting betreft, de inkomsten worden geschat op ongeveer \$ 41 milliard, de uitgaven, na verschillende bezuinigingen, op ongeveer \$ 34 milliard. Zodoende is er een aanmerkelijk overschot te verwachten. Dit is de reden, dat het Congres pogingen doet om, na het veto van de President over de wet inzake belastingverlaging, een gewijzigde wet voor verlaging der belastingen in te voeren.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De maandultimo bracht een zekere verkrapping op de geldmarkt teweeg, omdat naast de normale ultimo-invloeden tevens op 1 Augustus weer 3- en 5-jarige schat-kistbiljetten door banken en spaarbanken konden worden verkregen, alsmede 3½ pCt schat-kistbiljetten met 5-jarige looptijd door levensverzekeringmaatschappijen. In verband hiermede nam het aanbod van callgeld, dat in het begin der week in afwachting van de datum van 1 Augustus weer ruim was, sterk af. De callgeldrente steeg dan ook van ¾ pCt tot 1½ pCt in de laatste twee dagen der afgelopen week. Naar schatting hebben de banken voor ongeveer f 50 miljoen op de 3- en 5-jarige schat-kist-

biljetten ingeschreven, zodat waarschijnlijk de helft van het voor deze maand beschikbare bedrag reeds is uitgeput. De noteringen voor kortlopend papier liepen enigszins op. Driemaandspromessen waren gevraagd tegen 17/16 pCt, Februaripapier werd tegen 13/8 pCt aangeboden, doch de andere termijnen waren onveranderd 17/16 à 1½ pCt. Het is niet uitgesloten, dat de callgeldnotering in de komende dagen weer een verlaging ondergaat, wanneer opgenomen gelden weer naar de banken toestromen.

Een tweetal ondernemingen kondigde in de afgelopen week een beroep op de publieke kapitaalmarkt aan voor een reëel bedrag van bijna f 1,7 miljoen aan obligaties en van f 546.000 aan aandelen. De meer willige marktstemming van de laatste dagen zal aan het welslagen dezer emissies waarschijnlijk ten goede komen.

In de afgelopen week werd bekend gemaakt, dat alle in Nederlands bezit zijnde dollarobligaties zullen moeten worden aangemeld. Voor dollarobligaties dient deze aanmelding vóór 15 September a.s. te geschieden, voor dollaraandelen vóór 15 October, resp. 15 November a.s. voor enkele minder belangrijke categorieën. Een en ander dient te geschieden volgens de stand van 15 Augustus 1947. De bedoeling van deze maatregel is om een recent overzicht te krijgen van de omvang en de verdeling van het Nederlandse bezit aan dollarfondsen, terwijl tevens de certificatieprocedure zal worden bespoedigd.

Het lijkt er op, dat de Regering een vordering van dollarfondsen overweegt en daarbij de fondsen soort voor soort wil opvorderen. Dit zou nog interessante en moeilijke problemen kunnen scheppen, vooral wanneer de Regering de liquidatie eens in eigen hand zou willen nemen, hetzij direct of via De Nederlandsche Bank, hetzij door middel van een speciaal te creëren instelling. Vooral wanneer de liquidatie van fondsensoorten zou worden geëist, waarin het Nederlandse belang relatief groot is, zou een dergelijke actie wellicht gewenst zijn om voor Nederland nadelige manipulaties op de New Yorkse beurs voldoende te kunnen ondervangen. Overigens zou een verplichte verkoop vermoedelijk veel evenrediger verlopen, indien de monetaire autoriteiten de houders van dollarfondsen zonder meer verplichtten een bepaald gedeelte te verkopen binnen een bepaalde termijn. Aan de eigenaren zou dan de vrijheid kunnen worden gelaten, welke fondsen zij zouden willen liquideren.

De binnenlandse aandelenmarkt, welke in het midden der afgelopen week enige neiging tot koersdaling vertoonde, verkreeg van bovengenoemde mededeling tot aanmelding van dollarfondsen een nieuwe stimulans, waardoor gelede koersverliezen over het algemeen weer goeddeels werden ingehaald.

De overweging was hierbij, dat liquidatie van Amerikaans bezit weer herbeleggingsvraag in het leven zou roepen met de daaraan verbonden kansen op koersstijging. Indische fondsen waren over het algemeen in reactie, vooral die fondsen, welke aanvankelijk het sterkst waren gestegen.

	25 Juli 1947	1 Aug. 1947
A.K.U.	186½	187
v. Berkel's Patent	124	124½
Lever Bros. Unilever C.v.A.	294¼	289
Philips G.b.v.A.	372½	370½
Koninklijke Petroleum	415¼	408
H.A.L.	206	201½
N.S.U.	181½	178½
H.V.A.	248	242
Deli Mij C.v.A.	164½	159
Amsterdam Rubber	153½	146

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 4 Augustus 1947.

		Activa.	
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	{	Hoofdbank f	—)
		Bijbank	—)
		Agentsch.	—)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 1° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)			—)
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			2.100.000.000,—
Beleningen: Hoofdbank f		158.729.605,21)
(incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	{	Bijbank	674.451,53
		Agentsch.	13.060.358,12
		f	172.464.414,86
Op effecten, enz.			171.790.873,16)
Op goederen en celen			673.541,70
			172.464.414,86 ²⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)			—
Boekvoordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	502.078.679,94	
Zilveren munt, enz.		1.899.078,46	
			503.977.758,40
Papier op het buitenland	f	139.818.200,—	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland		210.014.814,06	
Buitenlandse betaal-middelen		5.124.082,85	
			354.957.096,91
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds			64.953.148,98
Gebouwen en inventaris			3.500.000,—
Diverse rekeningen			70.001.092,18
			4.769.853.511,33
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		12.452.579,46	
Bijzondere reserves		32.247.888,69	
Pensioenfonds		16.826.883,74	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		126.201.225,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)		2.804.931.075,—	
Bankassigaties in omloop		158.376,38	
Rekening-courant saldo's:			
's Rijks Schatkist:	f	836.932.243,03	
Geblokkeerde saldo's van banken		32.255.699,41	
Geblokkeerde saldo's van anderen		34.930.442,80	
Vrije saldo's		722.889.559,29	
			1.627.007.944,53
Diverse rekeningen			130.027.558,53
			f 4.769.853.511,33

1) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
 2) Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) ,, 39.529.875,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten ,, 150.196.394,50

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	
				Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
9 Juli '47	0,2	1.449,2	1.450	1.403,6	46,7
16 Juli '47	0,2	1.449,3	1.450	1.405,5	44,7
23 Juli '47	0,2	1.449,3	1.450	1.408,3	42,0
30 Juli '47	0,2	1.449,3	1.450	1.419,3	30,9

Data	Gouden en zilveren munt	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
9 Juli '47	2,1	328,0	22,2	17,6	398,4	8,8	293,2
16 Juli '47	2,2	339,1	21,4	18,1	407,2	9,5	303,9
23 Juli '47	2,3	331,7	24,3	17,7	399,7	8,9	295,5
30 Juli '47	2,4	336,1	28,6	28,5	408,2	11,3	301,8

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoed bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
16 Juni '47	529.113	125.833	155.485	101	155.763
23 " '47	503.612	130.158	136.417	103	159.582
30 " '47	503.670	129.943	226.966	3	173.896
7 Juli '47	503.732	129.943	235.756	3	157.687
14 " '47	503.817	139.661	214.047	—	164.720
21 " '47	504.087	143.983	210.429	—	153.944
28 " '47	504.149	146.443	207.391	—	151.520
4 Aug. '47	503.978	139.818	215.139	—	172.464

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldo van banken	Geblokkeerde saldo van anderen	Vrije saldo
16 Juni '47	2.719.236	946.969	59.783	37.809	582.307
23 " '47	2.709.037	813.570	31.557	37.269	722.720
30 " '47	2.760.188	865.845	49.788	35.003	718.550
7 Juli '47	2.752.018	874.031	30.533	35.505	724.780
14 " '47	2.723.679	872.849	43.736	36.357	734.059
21 " '47	2.722.155	855.806	46.145	38.046	740.887
28 " '47	2.768.323	810.252	46.561	35.882	738.182
4 Aug. '47	2.804.931	836.932	32.256	34.930	722.890

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad 1)	Buitenlandse geverzen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op de Staat
12 Juni 1947	28.039	11.303	3.613	294	778	59.852
19 " 1947	28.102	11.842	3.102	271	806	51.897
26 " 1947	28.163	12.644	2.380	272	780	51.468
3 Juli 1947	28.025	12.207	5.709	368	773	49.883
10 " 1947	28.183	12.134	5.174	282	787	49.843
17 " 1947	28.196	12.282	5.260	197	806	49.288
24 " 1947	28.200	12.398	5.008	231	820	49.333

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa 1)	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldo		Besluitwet van 6 Oct. '44 2)
				van de Schatkist	van anderen	
12 Juni 1947	637	162.732	76.174	3	5.049	544
19 " 1947	637	162.948	75.609	3	5.874	543
26 " 1947	637	162.697	75.380	1	5.838	541
13 Juli 1947	637	163.934	76.665	5	5.943	539
10 " 1947	637	163.388	76.711	3	5.307	538
17 " 1947	636	163.105	76.630	3	5.077	534
24 " 1947	637	163.062	76.484	4	5.213	534

1) Waarvan 10.493 miljoen frcs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
 2) Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.
 3) Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
11 Juni 1947	19.782	19.070	229	21.578
18 Juni 1947	19.891	19.181	230	21.186
25 Juni 1947	19.939	19.229	240	21.582
2 Juli 1947	20.057	19.347	219	21.629

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
11 Juni 1947	24.110	17.413	495	16.028
18 Juni 1947	24.068	17.322	225	16.241
25 Juni 1947	24.064	17.637	642	16.081
2 Juli 1947	24.260	17.624	658	15.988

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	23 Juli 1947	15 Juli 1947
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 844.809.301,44	f 874.616.464,84
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 737.946,93	„ 864.911,60
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 379.556.756,29	„ 382.100.567,13
Voorschotten op ultimo Juni, 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 80.922.715,24	„ 80.922.715,24
Vordering in rek.-courant op: Nederlands-Indië	„ 654.100.159,01	„ 660.465.520,79
Suriname	„ 39.557.795,40	„ 39.557.287,90
Curaçao	„ 359.873,26	„ 309.873,26
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 665.593.501,98	„ 661.959.731,25
Verplichtingen		
Voorschot door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 857.222.600,—	f 857.222.600,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 2100.000.000,—	„ 2100.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank N.V. is geplaatst nihil)	„ 6374.100.000,—	„ 6398.100.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 144.886.421,—	„ 144.795.937,50
Schuld op ultimo Juni 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Schuld in rek.-courant aan: Nederlands-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curaçao	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 30.628.760,89	„ 5.561.017,55
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 484.794.331,11	„ 459.079.208,92
Andere staatsbedrijven	„ 3.962.617,48	„ 3.951.803,71
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 3202.831.265,93	„ 3226.586.365,93

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs.)

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
3 Juli 1947	64.817	127.927	117.449	107.800	426.000
10 Juli 1947	64.817	143.457	117.449	106.700	426.000
17 Juli 1947	64.817	138.663	117.449	108.700	426.000
24 Juli 1947	64.817	135.228	117.449	106.000	426.000
Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	Diversen	
3 Juli 1947	829.732	83.639	800	80.853	
10 Juli 1947	825.187	72.670	819	70.784	
17 Juli 1947	816.457	75.724	759	74.020	
24 Juli 1947	811.883	75.873	800	74.133	

EMISSIES IN 1947.
(Reële bedragen in duizenden gulden.)

Maand	Obligaties	Aandelen	Totaal	Waarvan conversies	Nieuw geld
Januari	2.742.702	750	2.743.452	2.742.452	1.000
Februari	3.463	600	4.063	2.458	1.605
Maart	11.862	—	11.862	1.712	10.150
April	12.179	7.133	19.812	10.125	9.687
Mei	52.988	3.216	56.204	3.554	52.650
Juni	14.367	3.000	17.367	385	16.982
Juli	9.707	17.138	26.845	448	26.397

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen gulden)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	31 Mei 1947	30 Juni 1947	31 Mei 1947	30 Juni 1947
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	69	79	93	96
Ned. schatkistpapier	2213	2285	2682	2792
	2282	2364	2775	2888
Ander overheidspapier	24	25	44	43
Wissels	4	4	9	7
Bankiers in binnen- en buitenland	103	88	164	147
Prolong. en voorsch. tegen effecten	39	38	52	52
	170	155	269	249
Debiteuren	342	329	423	408
Effecten en syndicaten	12	11	18	17
Deelnemingen (incl. voorschotten)	29	29	42	41
	383	369	483	466
Gebouwen	12	12	16	16
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2848	2901	3544	3620
Passiva:				
Crediteuren	2377	2420	2974	3040
Wissels	2	1	2	2
Deposito's op termijn	144	149	174	180
Kassiers en genom. daggeld.	—	—	—	—
Diverse rekeningen	74	80	91	95
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2598	2651	3242	3318
Aandelenkapitaal	170	170	210	210
Reserve	80	80	92	92
	2848	2901	3544	3620

SPECIFICATIE DER EMISSIES IN JULI 1947¹⁾.

(Bedragen in duizenden gulden; koersen en rentevoeten in pCt.)

Naam	Bedrag (nominaal)	Koers	Bedrag (reëel)	Rentevoet	looptijd
Obligaties.					
Overheid:					
Nederlandse Staatslening 1947 (Dollarlening)	7.851	100	7.851	3	40 ²⁾
Particulieren:					
N.V. Exploitiatiemij. Picus, Eindhoven	1.100	100 ²⁾	1.106	3 ²⁾	20 ²⁾
Congregatie der Kleine Zusters v. d. H. Joseph, Heerlen (1e hyp. obligatie)	750 ²⁾	100	750	3 ²⁾	30 ²⁾
Aandelen.					
N.V. Bronswerk, Amersfoort (aand. B)	1.000	108	1.080		
N.V. Hollandsche Melksuikerfabriek, Uitgeest	450	140	630		
N.V. Stoomvaart-Mij. „De Maas”, voortaan genaamd: Phs. v. Ommeren's Scheepvaartbedrijf, R'dam (certificaten van gewone aand.)	4.000	155	6.200		
N.V. Industr. Mij. „Zutphen”, Zutphen	255	105	268		
N.V. Nationaal Bezit van Aandelen Koninklijke Ned. Stoomboot-Mij., Amsterdam	4.700	135	6.345		
N.V. Nederlandsche Apparatenfabriek „Nedap”, A'dam	250	107	268		
N.V. Utrechtsche Asphaltfabr. 's-Gravenhage (aand. A)	565	110	622		
N.V. Allan & Co.'s Kon. Ned. Fab. v. Meubelen en Spoorwegmaterieel, Rotterdam	750	118	885		
N.V. „Befo”, Rotterdam	600	100	600		
Koninklijke Fabriek Inventum, De Bilt (U.)	100	240	240		

¹⁾ Aansluitend op de emissiestatistiek in „E.-S.B.” van 9 Juli 1947, blz. 557.²⁾ Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing van zekere datum af toegestaan.³⁾ Voor conversie is bestemd f 447.500.

HAVENBEWEGING.

Te Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen aangekomen zeeschepen ¹⁾.

Tijdvak	Rotterdam		Amsterdam		Antwerpen	
	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen
1939	12.026	19.392.128	3.110	4.024.738	9.524	15.888.710
1945	1.344	2.063.622	470	458.800	3.585	11.129.932
1946	4.464	5.911.539	1.706	1.833.381	5.284	9.311.899
Januari 1947	364	628.527	185 ²⁾	181.187 ²⁾	422	855.334
Februari	329	635.622	149	159.582 ²⁾	503	1.050.345
Maart	441	742.747	146	215.633	611	1.272.384
April	463	729.734	176	251.177	642	1.265.483
Mei	507	851.771	215	232.727	729	1.419.137
Juni	538	885.113	215	242.629	716	1.454.412
1c halfjaar 1946	1.959	2.478.936	657	769.378	2.425	4.439.507
1e halfjaar 1947	2.642	4.473.514	1.086	1.282.935	3.623	7.317.095
29 Juni t/m 5 Juli	117	182.935	44	59.038		
6 t/m 12 Juli	129	185.715	50	58.607		
13 t/m 19 Juli	137	220.736	31	28.526		
20 t/m 26 Juli			52	66.105		

¹⁾ Bronnen: „Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland“; Dienst Gemeente Handelsinrichtingen, Amsterdam; Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam; Economische dienst van de haven, Antwerpen.

²⁾ Gecorrigeerde gegevens.

GOUD IN- EN UITVOER DER VERENIGDE STATEN ¹⁾

(in 1.000 dollars van circa \$ 35 per ounce fijn).

Inporten uit: Exporten (—) naar:	Nederland	België	Engeland	Frankrijk	Zweden	Zwitserland	Canada	Mexico	Overig Latijns Amerika	Totaal
1939	341.618	165.122	1.826.403	3.798	28.715	86.987	612.949	33.610	57.020	3.574.151
1940	63.260	977	633.083	241.778	161.489	90.320	2.622.330	29.880	128.259	4.744.472
1941		1	3.779	1	1.747	899	412.056	16.791	61.862	982.378
1942			1.955			5	208.917	40.016	39.680	315.678
1943			88				66.920	3.287	13.489	68.938
1944			—695.483				46.210	—109.695	—108.560	—845.392
1945			160				53.148	15.094	—41.748	—106.250
1946	— 6		458	— 14			344.130	3.591	—134.405	— 311.494
1947 Jan.			9	— 2		6	51.174	443	— 97.579	— 16.820
Febr.							30.319	222	— 30.341	20.361
Maart			— 120	— 31		1	101.642	221	— 13.269	153.634
April ²⁾							26.341	9.793	2.898	44.050

¹⁾ Ontleend aan het „Federal Reserve Bulletin“ van Juni 1947. ²⁾ Voorlopige gegevens.

Vacatures

De MAATSCHAPPIJ TOT FINANCIERING VAN HET
NATIONAAL HERSTEL N.V.

**zoekt contact met personen,
die in staat en bereid zijn in voorkomende
gevallen leidende functies te vervullen
in door haar te financieren nieuwe onder-
nemingen.**

Brieven met volledige inlichtingen omtrent persoon, opleiding en praktisch, onder bijvoeging van pasfoto, te richten aan haar kantoor Kneuterdijk 6, 's-Gravenhage.

Bij grote Handelsonderneming op het gebied van IJzer en Staal, bestaat voor een goede kracht van 30 tot 35 jaar (ontwikkeling Drs. Economie of gelijkstaand) gelegenheid om in korte tijd opgeleid te worden voor een

leidende positie

Ervaring in het bedrijfsleven vereist; vakkennis strekt tot aanbeveling. Brieven onder het motto „Levenspositie Y.S.“ in te zenden aan: Advertentiebureau Hund & Co., Groenmarkt 36, Den Haag.

Het Nederlandsch-Indisch Deviezeninstituut, Agentschap Amsterdam, Heerengracht 182 III, zoekt:

Doctorandi in de Economie

voor spoedige tewerkstelling in Indië op kort verband, contract voor 3 jaren (mogelijkheid van prolongatie bestaat):

Schriftelijke sollicitaties, waarin gedetailleerde gegevens over: leeftijd, burg. staat, benevens overlegging nominatieve dienststaat, vermelding referenties en huidige inkomsten te richten aan bovengenoemd Agentschap.

Op een der Ministeries wordt gevraagd:

Economisch Doctorandus

Eisen: Gegadigde moet goed georiënteerd zijn op het terrein der buitenlandse commerciële aangelegenheden en in staat zijn leiding te geven. Representatieve verschijning.

Leeftijd: 30—45 jaar. Salaris f 6000—f 7000.

Sollicitaties in te zenden vóór 16 Augustus a.s. aan de Centrale Personeelsdienst, Binnenhof 4, te 's-Gravenhage, onder motto: L/Ec.BH. 51.

Vacatures

De Van der Schuyt-Van den Boom-Stanfries-Reederij, Hoofdkantoor Oosterkade 9, Rdam C. zoekt

Chef Boekhouder

in staat de algehele leiding van de administratie op zich te nemen en financiële en fiscale aangelegenheden zelfstandig te behandelen. Persoonlijk bezoek alléén na oproep.

N.V. BILLITON MAATSCHAPPIJ zoekt voor haar bedrijven in Nederlands-Indië ervaren

Boekhouders

niet ouder dan 36 jaar. Einddiploma Gymnasium of H.B.S. vereist. Tewerkstelling in gepacificeerde gebieden.

Sollicitaties uitsluitend schriftelijk aan de afdeling Personeelszaken der N.V. Billiton Maatschappij, Lyceumplein 19, Den Haag.

Wij vragen
een

VERKOOPCHEF

voor onze

MEUBELAFDELING

Vereisten: volledige bekendheid met de gehele woninginrichting en de toepassing van gordijn- en meubelstoffen in het interieur, goede smaak; grondige kennis van houtsoorten en meubelconstructies.

Gegadigden moeten een ruime ervaring hebben op het gebied van moderne verkoop- en etalagemethoden en leiding kunnen geven aan het verkooppersoneel.

Uitvoerige schriftelijke sollicitaties, met opgave van vorige werkkring en met recente foto onder nummer ER 199 aan de directie van N.V. Magazijn

de **Bijenkorf**

ROTTERDAM

MAAKT GEBRUIK van de rubriek „Vacatures” voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

De Curaçosche Handel-Maatschappij N.V.

(Curaçao Trading Company S.A.)

GEBOUW „ATLANTA”
Stadhouderskade 6 - Amsterdam

Is voor hare kantoren en vestigingen in Curaçao, Suriname en alle voorname plaatsen in het Caraïbische gebied **blijvend geïnteresseerd in offerten van fabrikanten van:**

Bouwmaterialen	Huish. artikelen	Textiel
Hang- en Sluitwerk	Electr. Technische art.	Papier
Bouwbeslag	Glas	Emaille
Kleine IJzerwaren	Sanitaire artikelen	Levensmiddelen
Gereedschappen	Dakpannen	Keramische art.

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

International Business Machines Corporation New York kondigt 2 belangrijke nieuwe machines aan:

1. IBM Calculating Punch, Type 602,
2. IBM Proof Machine, Type 801.

Vraagt nadere inlichtingen aan:

Internationale Bedrijfsmachine Mij N.V.

Frederiksplein 34, Amsterdam-C., Tel. nrs. 33406, 33656, 31856

VAN GEND & LOOS

expedieert van huis tot huis

van dorp naar stad — van land naar land

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten - V.V.S. -

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C, Telefoon 38631 (5 lijnen)